

REVÍZIÓ.

NEMZETI FELEMELKEDÉS
VAGY TARTOMÁNYI ÉLETRE
LESÜLLYEDÉS

ÍRTA
CSETÉNYI JÓZSEF

B U D A P E S T
A S Z E R Z Ő S A J Á T K I A D Á S A

Légrády Testvérek nyomdátizeme, Budapest.

Előszó.

A revízió fogalma nagy mértékben tisztázásra szorul. Általában azt hiszik, hogy a revízió a nemzet életétől független diplomáciai aktus, mely a világ felébredt lelkiismeretében bízva, felveti a határok kiigazításának kérdését illetékes fórumok előtt. Ha ez volna a revízió lényege, könnyen meg lehetne érteni, sőt meg is lehetne okolni a kormány álláspontját: én is a revízió mellett vagyok, de még nem bízom a nemzetek lelkiismeretének felébredésében. Ha ez volna a revízió lényege: a probléma oda redukálnánk: miként lehetne a közvéleménynek és kormányzatnak felfogását a revízió időpontjának helyes megválasztásában összeegyeztetni? Akármilyen nagyok lennének itt a nehézségek, áthidalásuk előbb-utóbb sikerülne.

Ám a revíziós mozgalom sokkal mélyebb problémákat rejt magában. A revízió, ha komoly értelmet akarunk neki tulajdonítani, nem a diplomácia aktusával kezdődik, hanem mint az ország megcsonkítása ellen felgerjesztett életfolyamatnak kezdettől fogva át és át kellett volna járni a társadalom minden rétegét, hogy folyton érezze a katasztrófát, mely a nemzetet érte és folyton tudjon ellenhatást kifejteni súlyos következményeivel szemben. Mert a trianoni békemű, amint nem a levegőből pottyant ránk, hanem a bennünk dülő függési viszonyunkból keletkező hosszas betegség törte meg előzően ellenálló képességünket és ezért lehetett megvalósítani és életbeléptetni: akként ezektől a békeszerződésektől való szabadulás, vagy bizo-

nyos mértékű revíziójuk: a nemzet szervezetében beálló gyógyulási processzus eredménye elsősorban és csak ezután a diplomáciai tevékenységé. A trianoni békemű nem fejezte be a szerepét azzal, hogy megkötötték, hanem tovább hat abban a szellemben, mely feldarabolásunkra vezetett. Trianon: egy láb vető pont a további rombolásra, mely ha folytonos ellenhatással nem találkozik, megőröl minden történelmi értéket, minden erkölcsi és anyagi erőt és nem maradhat meg Csonka-Magyarország sem elgondolt függetlenségében.

Trianon tehát nem vár, hanem szakadatlanul hat és dolgozik és míg mi a világ lelkiismeretének fölédését lessük és arról vitázunk: ébred-e már, örölkünk és mint nemzet egyre mélyebb álomba ringatózunk. Mindenki csak arra ügyel, mikor ébred ez vagy az a nemzet, Angliában a választás revíziós többséget eredményez-e, csak azt nem kérdezi senki, mikor ébredünk mi? Mikor mozdulnak meg azok az életenergiák, melyek Trianon hatásával szembe tudnak szállni, mert ezeknek a hatásoknak a leküzdése még nem is revízió, csak a további romlást akadályozzák. Magában az, hogy Trianon ilyen kis körülzárt állammá tett bennünket, rendkívül nehézzé teszi ezeknek a végzetes hatásoknak leküzdését. A német egységet megelőző kis német területű államokról írja a kitűnő történetíró A. L. v. Rochov: „ez az alaphiba (kis államterület), amiért nemzetünk évszázadokon át a földön fetreng, ez a forrása minden történelmi szerencsétlenségünknek, tehetetlenségünknek, belső szakadozottságunknak, vereségeinknek és polgárháborúknak, nemzeti szellemünk megnyomordásának és politikai gyámoltalanságunknak”. Ratzel Frigyes pedig, aki a területnek a politikára való hatását kutatta, azt írja: „A térbeli korlátozással a törekvések egyformasága jár együtt, melyek minden kimagaslót

lehúzni akarnak... A szűk térrel járó szűk horizonttal nő a gazdasági és állami mozdulatlanság és a szűk helyhez való kötöttség eredményezi, hogy az önálló lét leg-
elemibb föltételeiről önelégülten elfelejt gondoskodni. Innen a teljes passzív helyzet nagy általános politikai processzusokkal szemben.”

Íme, a trianoni békemű egyik nagyjelentőségű hatása, mely az ország határainak megszükitéséből adódik s amely hatás állandó és folytonos. Nem a mi kormányzatunkra vonatkozik-e pl. „a passzív helyzet a nagy általános politikai processzusokkal szemben?” vagy hogy ahogy önelégülten felejt el gondoskodni az önálló lét elemi szükségleteiről? Segíthet ezen a fölvilágosított külföld, vagy a diplomácia? S beszéljünk-e az alkalmazkodásnak és megalkuvásnak arról a szelleméről, mely az összeomlás előtt Nagymagyarországon uralkodó volt és amely összeolvadva a trianoni rendelkezések hatásaival, megszokottá és elfogadhatóvá igyekszik tenni a mai helyzetet? Segíthet-e ezen a világ lelkiismeretének felébredése?

A revízióknak ott kell kezdődnie, hogy irtsa ki és üldözze a belenyugvás szellemét; felkeltse és tartsa ébren a fájdalom érzését, korbácsolja bele a tömegekbe a szégyennek érzetét, mely a feldarabolással a nemzetet érte és amikor ekként a nemzet egységes megmozdulását az alkotó munka területére vezette és az egész termelés rendjét átszervezte, a boldogulást mindenki számára valamenynyire biztosította és az erők további kibontása itt is, ott is a trianoni falba ütközött: helye van a magyar indulat felkavarásának is, amely elől menni kell a kormányfőnek a Népszövetség elé a revízió követelésével.

A revízióknak ott kell kezdődnie, hogy vezérei világos programban hirdessék, hogy meg akarják csinálni azt a Magyarországot, amely valaha volt, melyet a történelmi

idők megfosztottak akaratától és melynek megteremtésével utoljára *Kossuth* Lajos próbálkozott. Azt a Magyarországot akarják megcsinálni, mely nem eszköze más hatalomnak, amely a maga életét éli, a maga életcéljait tűzi ki, amelyre szüksége van a világnak is a Dunavölgye újja- rendezésénél és amelybe belekapcsolódhatnak Erdély, Horvátország, a Felvidék életcéljai, sőt bele kell kapcsolódnuk, mert életcéljaik gyökérzete közös. Ha ennek a Magyarországnak megteremtését tűzik programmul maguk elé a magyar államférfiak: Nagymagyarország szellemét támasztják fel a csonka országban és a revíziós politikának megvetik alapjait. Életre keltik azokat a történelmi erőket, melyek Trianon hatásával szembeszállnak és megakasztván a trianoni lejtőn való továbbsüllyedést: a védekező mozdulatból a támadásba: a revíziós követelésbe mennek át.

A mi államférfiaink azonban ezt a csonka országot úgy kezelik, mint egy osztrák provinciát, megfosztva a szuverenitási jogoktól, kirekesztve a nemzetet az önkormányzati tevékenységből. Kicsiny, osztrák szellemű provincia vagyunk, császári hatalom nélkül, apró satrapák személyes uralmával és horizontjával. Ez az az uralom, mely nemcsak betű szerint hajtja végre Trianon rendelkezéseit, de szelleme szerint is. Ami itt van máris: gazdasági krízis, politikai tehetetlenség, fásultság, teljes passzivitás a környező nagy eseményekkel szemben, a közélet dermedtsége: mindez nem következne szükségképpen Trianonból, hanem az ellenhatásnak abból a hiányából, mely akadálytalanul érvényesülni engedti a benne élő szellemet. Itt van már bent, itt a csonka ország határain belül él, terjed, erősödik Trianon szelleme és erősen belevette magát abba a párturalmi rendszerbe, amely az elalélt nemzetet a hatalmat gyakorolja.

Revízió? A valóságos élet a revíziótól napról-napra távolabb vet bennünket, hiszen a magyar nemzet szelleme még csak birkózni sem próbál Trianon szellemével. Le van nyűgözve, le van kötve, vissza van szorítva: egy kormányzati szisztéma nyűgözi le, köti le, szorítja vissza: vajjon ez a rendszer bukik-e, vagy a revízió? Mert az egyiknek buknia kell.

Ez a kis könyv a revízió ügyének van szentelve és azt mutatja ki, hogy a revízió ügye itthon dől el, hogy belső politika és külső politika elválaszthatatlan egység: ugyan annak a dolognak két különböző oldala, mint Cavour tanította. Külső és belső politika egymással folytonos kölcsönhatásban van, de végső fokon egy nemzet külpolitikai sorsát azok az anyagi, szellemi, erkölcsi erők döntik el, melyek a belső politikának irányt adnak. Ezért Rothermerenek szükségképpen beszélnie kellett a magyar belső politikáról.

Ez a kis könyv nem egységes tanulmány, mert a fejezetek nagyobb része itt-ott egy kis változtatással cikkek alakjában megjelent, kivéve a „Ki jöjjön hát és milyen programmal” című, amely itt lát először napvilágot.

Bizonyos büszkeséggel kell megemlítenem, hogy Rákosi Jenő mindjárt az első cikk megjelenése után a balatonmenti Szabadiból üdvözlő sürgönyt akart feladni, melyet akadályok miatt másnap személyesen adott át: Jó volt, bölcs volt, magyar volt, ez volt az üdvözlésben és majdnem mindegyik cikk megjelenése után keresett a szerkesztőségben, hogy pár dicsérő szóval emlékezhessék meg róla.

Revízió és párturalom.

Az idei nyár kiemelkedő eseménye *Rákosi Jenő* találkozása Rotliermere lorddal és nyomában a revíziós gondolat fellángolása Magyarországon és mindenütt, ahol magyarok laknak. Igaz, közben két nyilatkozat is hangozott el, melyek a revíziós lelkesedés lehűtésére alkalmasak: Newton lordé és a magyar miniszterelnöké. A mi szempontunkból természetesen az utóbbi fontosabb, amely agyrémnék mondja azt az állítást, hogy „a magyar kormánynak konkrét tervei vannak Trianon revíziójára”. A társadalomban azonban élhetnek a revíziós törekvések és ha *Rákosi Jenő* vezetése alatt kellően megerősödnek, megszületnek a kormányzat számára a konkrét tervek is.

Teljesen igaz a miniszterelnöki megnyilatkozásnak az a része, amely szemére veti a kisantantnak, hogy „nem mutatott fel egyetlen egy tervet sem, amely Közép-Európa konszolidációját előmozdítaná”. De az a tény, hogy keres ilyen terveket és folyton előáll ilyen tervekkel, világosan mutatja, hogy a mai helyzethez képest a kisantant szellemi vezére, Benes is, változást, új rendezést tart szükségesnek és mi, ahelyett hogy versengenénk alkalmas tervek kovácsolásában és ezzel is demonstrálnók, hogy a magyar kérdés megoldásán keresztül

lehet csak eljutni a Duna medencéjének és Európának annyira óhajtott konszolidációjához, azt hirdetjük, „hogy a magyar kormány megtartja a békeszerződés határozmányait”. Holott egészen bizonyos, hogy kellős közepében vagyunk idebent és körülöttünk is olyan fejleményeknek, melyek a békeszerződés „határozmányai” ellen dolgoznak, akár akarják a kormányzatok, akár nem. Jól látjuk mindenütt a dunavölgyi hatalmagnál a párturalmak rendszerét, melyek a békeszerződésekkel adott helyzet kihasználásához ragaszkodnak. Romániában Bratianuék uralmát,* a néhány ezernyi főből álló harácsoló társaság görcsös ragaszkodását a megnagyobbított területhez már csak azért is, mert a nagyobb területen a zsákmányolásnak nagyobb lehetőségei kínálóznak; Jugoszláviában a szerbesség hatalmaskodását a fejlettebb Horvátországon és Bácskán és kiszípolyozó uralmát; a csehek elterpeszkedését a Felvidéken és minden értékes pozíció elfoglalását. Törpe minoritásoknak a nagyhatalmaktól szerzett zsákmányhoz való ragaszkodása: ez az állameszme tartalma körülöttünk mindenütt és itt az alapja az utódállamokban uralkodó párturalmagnak. Nem lehet sehol alkotmányos élet, mert rögtön centrifugális erők lépnének fel, Erdély, Felvidék, Horvátország Bácskával kiragadnák magukat a párturalmak karmaiból. Voltakepen tehát a Duna völgyében Csonka-Magyarország területére van az alkotmányos élet *lehetősége* szo-

* E fejezet megjelenése idején még Bratianu uralkodott.

rítva, minden más utódállam kerül elén ki van rekesztve és a készülő változások forradalmi utón következnek be. Gazdasági konszolidációról tehát egyikben sem lehet szó.

Minden utódállam párturalma számára bőséges táplálékot nyújtottak Magyarország testéből kiszakított nagy területek. Csak Csonka-Magyarország életlehetőségei szűkültek meg szörnyen, úgy-hogy azt lehetett hinni, hogy itt egy párturalom gazdasági föltételei nincsenek is meg és a feltörekvő erők a kormányzatban szinte akadálytalanul érvényesülhetnek. Hinni lehetett, hogy a csonka test minden fájdalma szükségképen megnyilatkozik és ellenállhatatlan erővé] alakítja ki azt a közszellemet, mely szüntelenül reagál a megcsonkítás ezerféle következményeire, irányt szabva ezzel a kormányzat minden tevékenységének. Mindezt lehetett hinni és természetesnek lehetett tartani, hogy az a magyar közszellem, amely az évszázados függés idején kibontakozni nem tudott, a megcsonkítás kinjai között lassan-lassan megszületik és megerősödik, mert nélkül irány és cél nélkül kell a csúful körülvagdalt törzsnek ide-oda imbolyognia, míg végül meg nem kapja azt a lökést, mely végleg idegen célok szolgálatába állítja. A csoda mégis megtörtént. Csonka-Magyarország éppen úgy martaléka lett a párturalomnak, mint Erdély, a Felvidék, Horvátország és a megcsonkításunkra reagáló, éppen olyan nyugtalan, mint termékeny közszellem megszüntetni nem tudott. Nem is vagyunk

tudatában szörnyű feldaraboltatásunknak; nem is sejtjük, milyen rohamosan haladunk nemzeti ön tudatunk teljes elhomályosulása felé, hogy szociális ellentétekben őrlődjék fel maradék erőnk. S gondolni sem merjük, hogy a revízióellenes magatartásnak itt van a gyökere.

A békeszerződések revíziója nem üres jelszó, melyet alkalomadtán hangoztatni lehet, majd ellene lehet nyilatkozni, hanem állandóan ható eleven erő, mely a Trianonnal megadott helyzettel szemben a nemzet életösztönét állítja és égy percig meg nem szűnő harcra ösztökéli. Nincs olyan emberi törvény, mely egy nemzet életösztönének fellázadását teljes mértékben visszaszorítani tudná: a revíziós gondolat utat ne tudna törni magának. Csak mi magunk ne szorítsuk vissza. A revíziós gondolatnak bennünk kell megerősödni, az összes kormányzati cselekvésekben megnyilatkoznia és olyan tényezővé emelkednie, hogy vele az egész világnak számolni kell, számolni kell a Népszövetségnek is. Németország például respektálja a békeszerződés írott betűjét az osztrák csatlakozásra vonatkozóan, de azért előkészíti és *csinálja* a csatlakozást úgy, hogy végre csak formailag nem lesz meg, de a valóságban kész lesz. Nekünk körül vannak ilyen csatlakozási kérdéseink, de vigyázunk, hogy elszakított területeinkkel komoly kapcsolatba ne jussunk. Mert a párturalom az életösztön lázadozását rosszul fogja fel, mint maga ellen irányulót veszedelmesnek ítéli és ezzel a

mélyről feltörekvő életproblémák felszínre nem is juthatnak: 2000-3000 ember problémája foglalja el a nyolcmillió, illetőleg a húszmillió problémája helyét. S amíg a nyolc-, vagyis a húszmillió ember problémájában a revízió föltétlenül benne van és föltétlenül európai tényezővé nőné ki magát, föltétlenül nincs benne a 2000-3000 ember problémájában, mert nincs olyan rossz helyzet egy nemzetre vonatkozóan, mely nem lehetne legalább ideigletiesen jó pár ezer emberre. Így történik azután, hogy a néhány ezrek párturalma a nemzet legértékesebb és nagyjelentőségűvé fejlődő megmozdulását fojtja vissza akaratlanul és hatalmas energiaforrásokat tesz semmivé. Szociálpolitikai problémákat lát ott, ahol a nemzeti lét kérdése bontogatja szárnyait és törvényt hoz, hogy mindazok, akik ma létminimum alatt tengetik életüket, adózzanak a holnapnak és holnaputának, a gondtalan öregségre s nem látják, hogy maga a nemzet él létminimum alatt, hogy a nemzet ma sem tud megélni keresetéből, külföldi adósságcsinálással tengeti életét és az évenként nyolcvanezer főnyi emberszaporulattal szemben nincs sem tőkeszaporulat, sem termelés-szaporulat: a régi szűkös falaton kell egyre nagyobb embertömegeknek osztozkodnia: vajjon meddig mehet ez? S vajjon az évi 3-4000 új magyar diplomás hogy illeszkedik ebbe az egyre súlyosodó kenyérharcba? Merjük-e kimondani a szót: vagy revízió, vagy szociális forradalom!

Megdöbentő az a nyugalom is, amellyel a

mezőgazdaság krízisét kezelik. A tőkehiány, amit a fizetési mérleg horribilis passzívuma fokoz, veszedelmessé, főleg a nagyobb birtokkategóriák helyzetét teszi kritikussá és föltétlenül az extenzív gazdálkodás irányába szorítja. Éppen ez kell az egyre sűrűsödő lakosságú Csonka-Magyarországnak: a földmives munkásság fokozódó munkanélkülisége. Fejlesszünk ipart! halljuk a mentő ötletet, Igen ipart fejleszteni kell, ipar nélkül már megakadt volna Csonka-Magyarország gazdasági gépezete^ de lehet az iparfejlesztést a kívánt mértékre fokozni? Itt azt hisszük, a nagy ipar vezérembereit is nagy csalódás éri, mert az *ipari vámok alkalmazásának csak akkor leli et meg a kellő hatása, ha párhuzamosan a mezőgazdaságnak is nyújthatunk hatásos vámvédelmet*, erre pedig mint exportterület, képtelenek vagyunk. Itt a vége a tudománynak *az adott helyzet elfogadásával*. A mezőgazdaság krízise menthetetlenül magával rántja a nagyipart is az adott helyzet elfogadásával. Vámmal nem védhető és egyébként is krízisben vergődő mezőgazdaság nagyobb iparfejlesztési terhek mellett összerokad, maga alá temetve mindent.

Merjük-e kimondani a szót: gazdasági összeomlás felé, vagy revízió felél Ki merjük mondani, mert a revízió felé vannak kivezető utaink. Politikai határainkon változtatni, ha egyelőre nem is tudunk, mi szükség volt arra, hogy az elszakított területeink felé a politikai és gazdasági határainkai azonossá tegyük és ezzel magunk járuljunk hozzá

politikai határaink megerősítéséhez? Micsoda megdöbbenéssel fogadták volna szomszédaink, ha mi azt mondjuk, eltüntetjük gazdasági határainkat, ha ti is eltüntetitek? Csak Csehországgal szemben lett volna vámvonallra szükség, hogy bent az építőmunkát túlsúlyával meg ne zavarjuk. De micsoda ijedelem lett volna szomszédainknál, hogy az elszakított területek tovább is szabad forgalomban maradnak a csonkaországgal és az új határvonal voltaképpen nem zár el, voltaképpen nem veszi körül vámabronccsal az új államterületeket, hogy ekként összeforhassanak az új részek a régivel és végképpen elszakadjanak az anyaterülettől. Gazdasági forgalom szabadsága az elvett területekkel nem tehetné volna teljessé az elszakadást, csak részlegessé, inkább csak a közigazgatásra szorítóképzővé és hogy mit jelentett volna ez például Erdélyre vonatkozóan, elég ha arra gondolunk, hogy így, tőlünk teljes gazdasági elzárkózással sem lehetett gazdaságilag beolvasztani és az autonómiára való törekvés elevenebben él Erdély román népében is, mint bármikor. Hogy a fölös mezőgazdasági termék mi felénk venné útját? Ismételten kifejtettük, hogy g mi mezőgazdasági vámjainknak semmi védő értéke nincs, mert exportáló terület vagyunk: a berlini, bécsi, prágai búza-, vagy marhaárak nem függenek a mi vámjainktól. Ellenben, ha mi vesszük fel Románia és Jugoszlávia fölöslegét, ha mi teremjük meg Budapesten az áralakító piacot, ha mi együttesen kartellszerűen lépünk fel a nyugati

piacokkal szemben, csak nyerhetünk a magyar román-jugoszláv szabad forgalmon. Akit ez az okfejtés nem győzne meg, attól azt kérdezzük: mi lenne Erdély és Bácska s a többi terület mezőgazdasági fölöslegével, ha ezek a területek politikailag is ide tartoznának!

Emellett ezen a módon a magyar iparnak széles bázist nyújtanának egy nagyarányú fejlődésre, amely a népfölöslegből sokat szívhatna fel, egyúttal pedig a mezőgazdasági termékek fogyasztását erősen és gyorsan megnövelné. A magyar főváros pedig tehetséges kereskedelmével vissza kapná prosperitásának alapjait és nem sejtett új fellendülésnek nézne elébe. Energiák szabadulnának tehát fel, évszázadokon át visszafojtott erői? keresnének érvényesülést és formálnák meg itt azt az új világot, melynek szerves része volna a mai politikai határokon túl sanyargó népelem is. S ha meg tudtuk mutatni, hogy felemelkedés a mai határokon túl is csak általunk lehet, a mi felemelkedésünkkel együtt lehet: akkor az élet már keresztül vitte a revíziót, a Népszövetségnek csak szankcionálni kell. De begubódzva, csonkaságunkba meg nyugodva, a békeszerződés határozmányait magunkba mormolva, csak a vesztünkbe rohanunk.

Nem szabad több időt vesztegetni Csonka-Magyarország konszolidálására. Mindent, amit leszünk, ne csonka-magyar szempontból, hanem magyar szempontból tegyünk. Ha mi ekként cselekszünk, ha mi a magyar kérdés kezelésére példát

mutatunk, egyformán fognak velünk cselekedni elszakított területünk népei is. Odaát már körös-körül működésben vannak a történelmi erők, félelmetes egységben már felvonultak a horvátok tömörül már Erdély népe és Szlovénia sem közömbös: csak mi vagyunk azok, a gravitációs középpont.

A párturalom karmaiban vergődő elszakított területeink Csonka-Magyarországnak erősen kifejlesztett önkormányzati szellemével szabadíthatók ki és ebben a szellemben egyesíthetők újra. De mi sors vár ránk, ha magunk is párturalom rabjai vagyunk? A párturalom szikkadt talajából országos, a mai határokon túl terjedő problémák nem szülehetnek.

Ha a nyolcvanhat esztendő *Rákosi Jenő* hatalmas riadója a revízió mellett nem zavarná a munkát, bizony a „békeszerződés határozmányain” átaludnók ezeket a történelmi időket.

Van-e Magyarországon tőkegyarapodás?

Vizsgálat tárgyává kell tenni egyszer azokat a statisztikai adatokat, amelyekből a csonka ország gazdasági konszolidációjára vonnak le következtetést és amelyre támaszkodva a havonként megjelenő pénzügyminiszteri jelentések a szanálás művelet nagyszerű sikerét demonstrálják. A közérzés és közfelfogás egy percig sem fogadta el; csalhatatlan számadatokból levont nagyszerű következtetést Csonka-Magyarország prosperitásáról de várt, hátha huzamosabb idő kell ahhoz, hogy a gazdasági konszolidáció langyos hullámai a magán tevékenység széles területeit is elérjék. A várakozás azonban hiábavaló volt és a fokozódó türelmetlenséget csak az nem látja, aki a maga konzolidált egyéni sorsán keresztül tudja csak szemlélni a közállapotokat.

Ezúttal a csonka ország *tőkegyarapodása* vesszük szemügyre és a nagy garral hirdetett *ta karékbetét-szaporodásról*, mint jólétünk fokozódásának egyik jelére, teszünk néhány megjegyzés! A héten mutatták ki éppen, hogy július hó folyamán újabb 23 és fél millió pengővei nőtt a takaré-

betét és elértük a 452 millió pengőt, a békeállomány 45.1 százalékát.

Előjáróban mindjárt jegyezzük meg, hogy egy nemzet gazdasági életében a tőkegyarapodásra föltétlenül szükség van. Még a marxista tanításokat valló szocialisták sem hirdetik többé, hogy a munka teljes ellenértéke a munkást illeti meg, sőt elismerik, hogy a *Mehrwert*-re, az értéktöbbletre, amit produkálni s égit, a társadalomnak van szüksége, hogy *növekedhessek*. Egy nemzet nem növekedhetik, szaporodó lakosságának nem nyújthat életheletőséget, ha nincs állandó tőkeszaporulat, ha a nemzet termelő apparátusa nem bővül folytonosan. Mit mondjunk most erről a 452 millió pengős betétről, mely a stabilizáció óta gyülemlett össze, amikor az elmúlt esztendőben ennél nagyobb volt az ország fizetési mérlegének passzívuma? Amikor tehát gazdálkodásunk egy év alatt kereken 500 millió pengő hiányt mutat fel. S minthogy ez az esztendő sem lesz lényegesen jobb, mert hiszen az első hét hónap mérlege rosszabb a tavalyinál: két év gazdálkodási mérlege kereken ezer millió pengő passzívum s ezzel áll szemben 452 millió pengő betét.

Lehet-e elképzelni, hogy a Csonka-Magyarország gazdálkodása egyik oldalon milliárd pengő vérveszteséget jelez két év alatt, a másikon *egészséges* takarékbetét-szaporodás folyamata megy végbe! Igenis gyűlik egyelőre a takarékbetét Csonka-Magyarországon, de ennek a tőkeakkumu-

lációnak legnagyobb ösztönzést éppen az adja meg, hogy a fizetési mérleg nagy deficitje a pénz hiányát és ezzel együtt használati értékét fölös módon növeli meg és a legnagyobb erőfeszítéssel akar átváltoztatni mindenféle tőkét, a termelésbe bevont tőkét is takarékbetété. Mert ilyen viszonyok között nem az egyéni vállalkozás az, nem a termelés kiszélesítése az, amely a tőkének a legnagyobb és legbiztosabb hasznot biztosítja, hanem a takarékbetét.

A takarékbetét növekedése *magában* nem a jólét növekedésének jele, az csak akkor volna, ha az ország egész termelő apparátusa, mint tőkeérték, megnagyobbodott volna és ezzel *együtt* a takarékbetét is. Azért egészen komolytalan Csonka-Magyarország takarékbetétét, Nagy-Magyarország megfelelő területének betétállományával összehasonlítani és azt hirdetni, hogy elértük ennek 45.1 százalékát. Tessék csak a legnagyobb tőkének: a földnek, mai hozadéki értékét összevetni a nagy-magyarországi földével, minő különbség adódik az értékelésben? Tessék csak kiszámítani, mennyivel kevesebbet ér a föld Csonka-Magyarországon az állami terhek megnövekedése miatt, a gabonavámok hatástalansága miatt és azután megállapítani: nyújthat-e az ország közgazdaságának valami kárpótlást ez a 452 millió betét azért a sok aranymilliárdra rugó értékcsökkenésért, amit a föld elszenvedett?

Ha marhát exportáltunk és új neveléssel nem

pótoltuk, hanem a befolyt pénzt takarédba tettük, tőkénk nem szaporodott. Ha a vállalkozó befejezte vagy abbahagyta vállalkozását és a felszabaduló pénzt takarédba tette, tőkénket nem szaporította. Ha valaki annyira tönkrement, hogy üzemét folytatni nem tudja és mindent likvidált, a befolyó pénzt pedig takarédba tette, biztosan csökkentette az ország tőkekészletét. Exisztenciák pusztulása, a romok eltakarítása tőketörmelékek összesöprésének szomorú alkalmát szülik, és ezt a statisztika mint'a betét szaporodását könyveli el. Eladta valaki értékpapírjait, mert nem hoz eleget, vagy mert a pénz kell, szaporodik ugyan a betét, de egyben kivonta tőkéjét a termelő munkából és a részvény vagy külföldre került, vagy vissza a kibocsátóhoz. Ha ki lehetne számítani, mennyi részvennyel szegényedik az ország folyton, jó részt magyarázatát lehetne találni a betétszaporodásnak: a tőke csak formát változtatott, még pedig olyan irányban, amely a termelésre nem kedvező. Gyerünk inkább pénzünkkel uzsoráskodni, mint vállalkozni: ez a jelszó.*

Vizsgálat tárgyává lehetne tenni azt is, mennyi ebben a 452 millió betétben a nálunk elhelyezett külföldi pénz, melyet minden pillanatban fel lehet mondani, és akkor hamarosan rájönnénk, hogy az államnak tartalékban heverő, a Nemzeti Bank giróján elhelyezett pénze nem igen kevesebb,

* Az év végéig kitűnt, hogy a tőzsdén jegyzett részvényvagyton 600 millióval csökkent egy év alatt!

mint az egész országnak takarékbetéte. S ha még azt is számítjuk, hogy az államnak a gazdasági élettel szemben adóhátralék címén pár százmilliót meghaladó követelése van (amit nem mutat ugyan ki, de az 1925/26-os zárszámadás adataiból ennyire becsülhető)” Bizonyosnak látszik, hogy az államnak nagyobb a pénzvagyona, mint az egész közgazdasági élet takarékbetét-vagyona. Az adóhátraléknak a takarékbetéthez való ez a viszonya mutatja azt is, hogy az adóterhek képzése sokkal erőteljesebb, mint a tőkeképzés és a beszedett adók nagy része nem a jövedelmekből adódik, hanem a tőke igénybevételéből, vagy a tőke megterheléséből. A Nemzeti Bank váltótárcájában jelentékeny szerepet játszanak a három hónapnál hosszabb lejáratú gazdaváltók, amelyek mögött nincs más tranzakció, mint hitel-igénybevétel adófizetésre. Kamatfizetés terheli tehát a közgazdaságot olyan tőke után, amellyel investíció nem történt, termelésfokozás a kamat megkeresésére nem volt keresztülvihető és a lejáratkor esetleg az investíció csökkentésével lehet a kötelezettségnek eleget tenni. Félre nem ismerhető ebben a folyamatban a tőke fogyasztásának veszedelme és semmiképen sem kaphatunk megnyugtató választ arra a feltett kérdéseinkre, hogy folyik-e ebben az országban olyan tőkeszaporítás, mely Csonka-Magyarország növekedését, szaporodó lakossága megélhetését biztosítja.

Lehetetlen azonban nem látni egyéb fontos

fejleményt is, amely legfőbb tőkeértékünket: a földet veszedelmesen devalválhatja. Németország nagyarányú és sokoldalú akcióval vág elébe hasonló fejleményeknek a német föld értékenek megóvására. Úgy látszik, hogy nálunk elégnék tartják, ha a forgalom megkötésével, tehát tisztán mechanikus eszközzel fékezik meg az értékcsökkenő tendenciát. A gazdasági élet nem soká tűri az efféle beavatkozást és a gazdasági viszonyoknak megfelelő helyzet előbb-utóbb föltétlenül kialakul. Nálunk, a háború kitörése óta nem fejlődött normális birtokforgalom és a pénz romlása idején szinte megakadt. Mit jelentett ez? Elsősorban azt, hogy a szelekció elve nem érvényesült és míg a béke minden esztendejében elbukott a gazdálkodók egész sora, akik vagy nem jól gazdálkodtak, vagy egyáltalán a vagyonnal bánni nem tudtak, addig az inflációs idő felszínen tartotta, a föld birtoklásában meghagyta ezeket is. A papir-gazdálkodásnak ez az időszaka volt az, amelyben a régi adósság rohamosan és magától olvadt le és a termés ellenértéke gyors iramban nőtt. Mindenki tudott ebben az időszakban gazdálkodni és a küzdők sorából nem dőltek ki a gyöngék, és ezért ma a normálisnál sokkal több a gyöngé gazda. Sokkal több a gyöngé gazda és sokkal nagyobbak a gazda-bajok, melyekkel meg kell küzdeni. Esedékes tehát, ha ma nem, holnap vagy holnapután, amikor a legderekbak is, erejük teljes megfeszítésével tarthatják magukat, a szelekció elvének tömegesebb érvényesü-

lése, és egyszerre több birtok lesz sürgősen eladó, mint amennyit a gazdasági élet elbír.

Nem vázoljuk itt a fejleményeket, amely bekövetkezhetik. De annyit leszögezünk, hogyha föld számottevő értékcsökkenése el nem kerülhető és ezzel a tokevagyon, amelyen Csonka-Magyarország léte nyugszik, nemcsak hogy nem szaporodik, de nagy mértékben kisebbedik. A harmadik helyű betáblázás elveszti fedezetét és a hitelélet funkcionálásában zavarok mutatkoznak. A szűk térre szorított nyolcmillió lakosú és 80 ezer lélekkel szaporodó Csonka-Magyarország életlehetősége még összebb szorul, egzisztenciák százezrei taposódnak el a kiélesedett kenyérharcban és megkezdődik a trianoni határozmányokhoz ragaszkodó kormányrendszer élet-halálharca is. A szélesre terpeszkedett államhatalom alatt kevésnek bizonyulnak a tartó oszlopok, mert míg önálló vállalkozásokban, életerős egzisztenciákban szaporodás nem volt, hanem inkább csökkenés, eddig egyetlen egy expanzív erővel teljes intézmény: a kormányzat, elszívott minden életerőt. Még az a 452 milliós betét is, melyről kimutattuk, hogy csak részben képvisel tőkeszaporulatot, teljes egészében nem áll a közgazdaság rendelkezésére, mert hiszen hitelt kell igénybe venni adófizetésre, s így a kihelyezett 452 millió egy része az állampénztárt táplálja. Van tehát az államnak mintegy 230 milliója (nem régen 300 millió volt) a Nemzeti Bank giróján, van hasonló összegre rugó adóhátralék-követelése és ezenfelül,

ha nem is közvetlenül, de közvetve a pénztelen adófizetők révén igénybe veszi a hitelszervezetet is. Lehet-e itt kétség, hogy tőkeszaporulat (mint takarékbetét, mint új, életrevaló mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi vállalkozás), mely Csonka-Magyarország létét és fejlődését lehetővé tenné, nincs, sőt inkább a szegényedésnek, tőkénk fölélésének symptomái jelentkeznek. S nem következik-e matematikai bizonyossággal, hogy Csonka-Magyarország szekere lejtőn van és ingoványos területek felé rohan! A büszke paripa, melyet délcegen ül meg vezető államférfia, a rövidre fogott gyeplőt két kézre markolva, mélyebbre és mindig mélyebbre süllyed az ingoványos talajon s előbb szügyéig, majd a kantárszárig merül el. Hiába tartja erős kéz ezt a kantárszarat! Az elmerüléstől nem menekül s Csonka-Magyarország, mint a dunavölgyi államok vezetésre hivatott tényezője, elvesztette jelentőségét. S a nagy világ bizalmát és rokonérzését azért veszti el, mert ennek nem kellene szükségképen bekövetkeznie. Hibás irányba ez a szerencsétlen ország azért tévedt, mert cserben hagyta a Dunavölgye-rendezésnek európai jelentőségű gondolatát, hogy konszolidálja azt, ami nem konszolidálható, káoszt és veszedelmes zavart idézve föl maga körül. Egy nemzet, nem teljesítvén hivatását, más igyekszik betölteni szerepét s ez az egyensúly megbontására és konfliktusra vezethet. S ha ezt Magyarország idézi föl tehetetlenségével, osztályrészül a nemzetek megvetését zúdíítja magára és

közös erővel ítélik örök jelentéktelenségre. A revíziós gondolat van hivatva arra, hogy nemcsak a világ figyelmét terelje felénk, de bennünk is életre keltse a szunnyadó öntudatot, hogy fontos küldetés vár ránk és csak ennek a küldetésnek szolgálatában vagyunk képesek erőinket kifejtetni, tőkekészletünket szellemi készletünkkel együtt gyarapítani, úgyhogy Csonka-Magyarország a revíziós gondolatot egyre több tartalommal töltve meg, folyton gyarapodik önbizalmában, a világ és az elszakított területek megbecsülésében. Mindenki: Erdély, Szlovenszko, Horvátország, a nagy rendezésre áhító világ, Csonka-Magyarország erőinek kibontakozásába vetné reményét és tőkével, jóakarattal, szellemi erővel közreműködnének a magyar gondolat megvalósításában. Van-e hivatása, van-e európai, emberi, kulturális küldetése Magyarországnak? Ha van, hivatásának betöltésével nem várhat, küldetésében kifejtett munka nem szünetelhet csak azért, mert csonkák vagyunk. Sőt éppen csonkaságunk miatt fokozott intenzitással kell dolgoznunk hivatásunk betöltésén. A revíziós gondolatnak éppen az a lényege, hogy Csonka-Magyarországnak sem gazdasági, sem szellemi, sem erkölcsi életét alkalmazkodni a trianoni állapotokhoz nem engedi. Mert ez az alkalmazkodás sodor bennünket arra a lejtőre, amely ingoványban végződik s amely mint nemzetet, elnyeléssel fenyegeti a csonka országot. Nincs itt más választás: vagy a revízió gondolatában európai értékévé emelkedünk minden vo-

natkozásban és a magyar ember szellemi és fizikai tevékenységének a mai határokon túl széles területeket tárunk föl, vagy pedig alkalmazkodunk Trianonhoz, amivel olyan jelentéktelen tartományocskaszínvonalára süllyedünk le, hogy a mai államhatalom felének elviselésére is képtelenek leszünk. Hogy minő kríziseken jutunk el idáig, ennek a leírását meg sem kíséreljük.

Csonka-Magyarország fenntarítása nehezebb mint a történelmi Magyarország restaurálása.

Valóban nem kellemes feladat a gazdasági helyzet feltárásával illúziót rontani ott, ahol minden illúzió épül és a közlő bajokra figyelmeztetni azokat, akik zavartalan nyugalmságban szeretnék fenéig kiélvezni a kezükre adott hatalmat. A kellemetlen feladat elöl azonban kitérni nem lehet, mert nem mondhatunk le arról a reményről, hogy a mai gazdasági és politikai helyzet tarthatatlanságáról sikerül meggyőzni azokat is, akik ma még ellenkező véleményre támaszkodva, a gyakorlati politika mezejéről számúzik a revízió gondolatát.

Első pillantásra nincs lényegbe vágó különbség a *Rákosi Jenő* vezetése alatt egyre erősödő revíziós mozgalom és a kormányzat titkon táplált revíziós programja között, amelyről ma, mint kormány nem beszélhet. Ám mi, gazdasági helyzetünk objektív feltárásával és a revízió lényegének kifejtésével, azt akarjuk demonstrálni, hogy a revíziós gondolat ilyen szereposztást nem tűr meg. Nem le-

het azt mondani: te felelőtlen társadalom, csináld meg és készítsd elő a revíziót, ahogy tudod, én most nem csinálhatom, majd ha jónak látom, én is fogom csinálni. Egy eső test a lejtőn egyenletesen gyorsuló eséssel esik és ha nehéz megállítani és más irányba terelni az indulásnál, később nehezebb, majd lehetetlenné válik. Itt van az a csonka test, melyet Trianon az eleven húsból kiszabott, rajta nagy és nehézkes államszerkezettel, olyan viszonyban a csonka törzsszel, hogy ezt a bürokrácia szorító abroncsaival veszi körül: másirányu megmozdulás vagy erő kifejtés lehetősége nem marad meg számára csak az, amelyet az államhatalom szab meg neki. Csonka-Magyarország mozgása vagy mozdulatlansága ma a kormányhatalom mozgása vagy mozdulatlansága s ha a társadalom egy rétege azt hiszi magáról, hogy sajátindításu mozgalmat növeszthet nagyra, miközben a kormány Trianon rendelkezéseinek megtartásában éli ki magát, úgy jár, mint *Mikszáth Kálmán* novellájának kisfiúhőse, aki ágyában ugrálva elvesztette egyensúlyát s hogy le ne zuhanjon: saját ingecskéjébe fogódzkodott.

Csonka-Magyarország nem volt azzal kész, nem volt az új életre azzal megteremtve, fýogy a nagy egészből Trianonban kimetszették. Egy csonka szervezetnek, aminővé tették Csonka-Magyarországot: *egésszé* kell alakulnia, hogy teljes életfunkcióinak elvégzésére képessé váljék. S az új határokkal össze kell az ekként kialakuló szervezet-

nek nőnie, az új határoktól megszabott formákhoz kell idomulnia. S ebben a processzusban végbe kell mennie annak az elválási folyamatnak is, mely volt területeinket érdeken, érzésben, kultúrában tőlünk eltaszítja, amit a trianoni béke egy csapásra megtenni nem tudott. Csonka-Magyarország konszolidálása, íme, ezt jelenti. A társadalom megmerevítése és szabad mozgásban való korlátozása annak a folyamatnak nyit utat, mely bennünket elszakított területeinktől végleg elszakít.

A trianoni rendszeren felépülő kormányzat tehát a nemzet elemi életerőit köti le, amikor hatalmasan kiépülő holt bürokráciával abroncsozza körül és itéli fokozatos elhalásra a csonkaság ellen lázadó ösztönöket. Szörnyű ballépése a kormányzatnak, mikor az általános választójogot azért nem akarja, mert a nemzet erre nem érett, és nagy tévedése az ellenzéknek, ha azért sürgeti, mert a Nyugat demokráciája másképp becsül íme bennünket, ha minket is a haladó irányú népek közé sorozhat. A legmélyebben szunnyadó tömegösztönök viharos megnyilatkozása, folytonos lázadása tudott volna és tudna ma is szembeszállni a trianoni szerződéssel *indított* folyamatnak, mely az új csonka ország megteremtésére hivatott, az általános választójognak tehát speciális magyar rendeltetése lett volna, hogy ezeket a tömegösztönöket ébren tartsa, helyes irányba fejlessze. Lehet arról vitatkozni, hogy egy nemzet (és nem egy csonka törzs) az életnek a fejlődés problémáinak megítélésében kisebb vagy na-

gyobb választótömeget fogadjon-e el bíról: itt érthető, hogy az észnek és műveltségnek fokozottabb jelentőséget szoktak tulajdonítani. De arról nem lehet vita, hogy egy nemzet föltranszíroztatására, idegek és ütőerek átvágására, a felhördülő tömegfájdalomnak kell az általános választójog segítségével döntő szerephez jutnia, akár elég művelt ez a tömeg, akár nem. S az okoskodó, a tépelődő észet ültetni ilyenkor a trónra, a tömeget pedig lefogni: egyetlen mód, hogy a nagy kínok között vajúdó csonka ország történelmi összefüggéseiből kiszakittassék. Fájdalommal jár ez és rettentő krízissel a csonka határon innen és túl, amelyre azonban csak a háborgó és nem konszolidált tömegszenvédelek reagálnak és mint körülöttünk látjuk, nagy erővel reagálnak is. Mi állunk itt a középén ridegen és meggondoltan, hogy valahogy a világ észre ne vegye, hogy ezek a mélységből fölcsapó népszenvédelek közös forrásból: a történelmi Magyarország mélységeiből törnek elő. Ott lent, a tömegelek mélységeiben, még összefolynak a határok és ha a revíziós gondolat, mint ellenállhatatlan tömegindulat, a csonka hazában is eluralkodik: a világ ámulatára Erdély, Horvátország, Szlovénia és a csonka ország egyazon hangon, egyazon követeléssel kiáltják bele szívrendítő panaszukat a nagy világba. Trianonhoz mindenütt körülöttünk ragaszkodnak a kormányzatok, rendelkezései ellen a tömegérdekek lázadnak mindenütt. S mi nem engedjük a párturalommal szemben szóhoz jutni a magyar tömege-

ket, amelyek vakon is a revízió irányában indulnának meg? Eggyel azonban legyünk tisztában: a trianoni szerződéshez való ragaszkodás nem nyújt állandó hatalmi berendezkedésre alapot. A tömeget meg lehet fosztani ideáljaitól; a tömeget lehet egy ideig visszatartani attól, hogy a trianoni állapottal szemben zúgolódjék. De ezzel a nemzeti gondolatot, a revízióra irányuló törekvést *transzformáljuk* szociális elégedetlenséggé, amely *befelé* feszíti a nyugtalankodó erőket, ahelyett, hogy kifelé feszítené. Szétforgácsolja és egymás ellen fordítja a társadalom különböző rétegeit, ahelyett, hogy közös akcióban, a revízió irányában egyesítené.

Vessük ki a fejünkéből azt a hamis felfogást, hogy Trianonnal kicsi és kész országot kaptunk, csak kormányozni kell. *Csonka-Magyarország meg-
esinálása és kifejlesztése sokkal, de sokkal nagyobb feladat, mint a történelmi Magyarországnak a mai
korszellem szerint való restaurálása.* Csonka-Magyarország társadalmi felépítésében és szerkezetében, földbirtoka megoszlásában, a közszellem betegségében a múltból oly súlyos örökséget kapott, amelyeket csak a nagy közösség keretében viselhettünk el. A trianoni helyzetben való megnyugvást hirdető pártszellem ezekben a betegségekben való megnyugvást is jelenti, mert az alkotó, a bíráló, a nagy erő kifejtésre serkentő szellem, mely a javulást fokozatosan felidézheti, nem fejlődhetik és nem izmosodhatnak meg ott, ahol a lemondás princípiumán nevelődnek a státusférfiak. Ahol erény-

számba megy, ha valaki hangosan kijelenti a fórumon, hogy: „Nem akarok semmit !”

Ha ott bujkálhattak a Habsburgok nagy ketős birodalmaiban a mai különböző betegségeink is mint a többi államok és tartományok ezer baja és fájdalma: a gyógyítószeres és eszközök sem hiányoztak teljesen a hatalmas szervezeten belül. De minden öröklött fogyatékoságunk és betegségünk, koncentrálnak és beleszorítva a csonka testbe, nem rejt-e halálos veszedelmet magában, ha az ellenhatások kitermeléséről nemcsak, hogy nem gondoskodunk, de elvi alapon magunk lemondunk! Mert ebben az esetben csakugyan nem lehet revízióról szó. Hogy is lehetne, – mondanák ellenségeink – ránk nagyobb területeket bízni, hogy is lehetne nekünk nagyobb európai feladatokra vállalkozni, ha önmagunkat kisebb területen sem tudjuk erősitni és gazdasági prosperitás nagyobb fokára emelni.

Pedig éppen megfordítva áll a dolog: a mai kis területen nem vagyunk gyógyíthatók, mert nem vagyunk teljes nemzeti szervezetté formálhatók. A nemzetekre is áll az, amit Shakespeare mond: „A természet nem gyógyítható, mert maga termi az orvosságot”. Nemzetté kell előbb újra lennünk, életképes szervezetté kell előbb alakulnunk, hogy betegségeink orvosságát megteremthessük.

Hallottunk-e például életre való javaslatot a

1. fizetési mérleg 500 millió pengős passzívumának eltüntetésére. Ha ennek a passzívumnak el-

tüntetésére nincs komoly javaslatunk és reményünk, vihető-e rövid egy-két esztendőn tol a trianoni Magyarország mai kormányzata?

A közoktatási politika miként magyarázza meg, hogy amíg temérdek költséggel szélesíti ki a felső oktatás apparátusát, egyidejűleg ezrével tartja távol a beiratkozásra jelentkezőket s ezrektől vonja, meg a jogot, hogy diplomát szerezzenek.

2. miként kíván a kormányzat gondoskodni arról, hogy ezek a kizárt ezrek a gazdasági életbe beilleszkedhessenek és maguknak egzisztenciát teremthessenek, amikor sem az nem segít az új generáció nagy részén, hogy diplomája van, sem az, hogy nincs diplomája, Egyetlen komoly javaslat nem hangzott el, amely itt megoldást kínálna és reménnyel biztatna.. Hány évig lehet az ifjúságot, az ország jövőjét, kizárni anélkül, hogy a kormányzás trianoni alapjai meg ne inogjanak?

De hagyjuk a többi száz kérdést, melyek mind arra utalnak, hogy Csonka-Magyarországot megcsinálni nem lehet s az a baj, hogy megszoktuk ezer bajunkat és szemünkben vesztenek jelentőségükből, holott mind égetőek és életbevágóak.

Előbb életképességet a nemzetnek és azután sorban megoldódnak legsúlyosabb problémáink. A másik utón, Trianon konszolidálásának útján: egyetlen problémánk sem oldható meg, hanem egymásra torlódva, maguk alá temetik a nemzetet.

A trianoni pacifizmus felőrli az országot.

Eddigi revíziós cikkeinkből, ha következtést akarunk levonni, röviden azt mondhatjuk:

Csonka-Magyarország nemi szakítható ki abból a geográfiai egységből és rája épült történelmi alakulatból, melyet egész Magyarországnak mondhatunk. Előbb vagy utóbb, a szétssakitott területekkel újra összekapcsolódik és pedig vagy úgy, hogy:

1. *mint szétmállasztott néptörmelék hull vissza elhomályosult nemzeti öntudattal, vagy pedig:*

2. *mint gravitációs centrum, maga köré vonzza és magához emeli az elszakított részeket és így jó létre a régi történelmi egység.*

A harmadik lehetőség, hogy tudniillik a trianoni határokhoz simuló Csonka-Magyarország, elkülönülő étellel, teljesen önálló és állandó államhatalommá alakulhat: teljes képtelenség. Amint-hogy nem következhet be az sem, hogy akármelyik utódállam a mai formájában és mai alkotmányával megmaradhasson és konszolidálódhasson.

Nem vonhatjuk ki tehát magunkat a történelmi Magyarország kötelékéből: oda tartozunk.

oda kerülünk vissza és ez az alaptény kellene, hogy irányt szabjon külső és belső politikánknak. A trianoni kötésre támaszkodó kormányzat azonban nem veszi észre, hogy minél tovább élünk ebben a csonkaságban, minél inkább berendezkedünk a csonka életre, az elkülönülő életre, annál inkább kivonjuk magunkat a történelmi kapcsolatokból, mert az elkülönülés processzusa lényegében leszakadási processzus. Sohasem alakult még önállóvá egy törzs, vagy bármilyen szervezet másképp, mint-hogy környezetével való folytonos súrlódással, sok esetben nyílt ellenségeskedéssel a tagok összetartozási érzését kifejlesztette s így lassan életre keltette, valósággal kicsiholta az öntudatot. Csonka-Magyarország teljes különállása és ezzel együtt öntudata csak közvetlen szomszédainkkal, vagyis a tőlünk elszakított területekkel való súrlódásból, a velük soha meg nem szűnő érdekharcokból születnehetnék meg. A csonka magyar öntudat, – öntudat nélkül nincs nemzet – íme, saját véreinkkel folytatott érdektusákban kelhet életre. Ez az érdekharc, sajnos, meglehetősen erővel folyik niár elszakított területeink részéről. A prágai, bécsi sertés- és marhapiacokról rohamos sikerrel szorítják vissza a csonka-magyarországi állatexportot, amely katasztrofális esésben van. S idők múltával a termelési feltételek oly mértékben különbözőkké válnak Magyarország és a volt területei között, hogy az érdeellentét, a gazdasági feszültség a legnagyobb fokra hághat, talán olyan nagy fokra,

mint a háború előtt volt Szerbia és a Habsburgok birodalma között.

Micsoda káosz jöhet így létre a Duna völgyében, mely a revíziótól végleg visszavet bennünket, amely a kiegyenlítődést az utódállamok között nem eredményezhet, hanem csak általános, az egész Duna völgyére kiterjedő gazdasági össze-roppantást és kívülálló nagyhatalom zsákmánya lesz valamennyi, az európai béke felbontásával.

Megnyugvás a Trianonban, kivonni akarni magunkat a történelmi Magyarország kötelékéből: az élet nem tűri ezt. A megnyugvásra, az elkülönülési törekvésre a legféktelenebb harccal felel az élet és harsányan kiáltja a meghunyászkodó felé: véd magad, mert eltiporlak! Mi pedig higgadtan és bölcsen válaszoljuk: a szerződéshez tartom magam, a trianoni határokon belül nyugodtan akarok élni és nem csinálok semmit, Ez ugyanaz a bárgyú pacifizmus, melyet az összeomlás után annyira megutáltunk. Csakhogy még szörnyűbb következményekkel. Mert az első pacifizmus idején még Nagy-Magyarországot lehetett csonkává tenni, de mivé süllyed ez a csonka test, ha az élet kíméletlen versenyharcában pacifista önmegtartóztatást tanúsítva, a trianoni határok mögé akarunk húzódni és háborítatlanul élni.

A csonkaság állandósítására irányuló törekvés tehát szükségképen ki akarja szakítani a mai Magyarországot történelmi összefüggéséből. Miután pedig ez nem sikerülhet s miután ilyen bontó

és bomlasztó munka a széttépett területek szerves összekapcsolódása ellen dolgozik, nem kétséges, hogy ezen az utón, mint súlyos krízisekben megörült néptörmelék jutunk vissza oda, ahonnan kiszakítottunk.

Csak ebben az értelemben lehetünk tisztában azzal a gazdasági krízissel, amelynek kellős közepében vagyunk. Ez nem olyan gazdasági válság, mint Németországé volt, vagy mint amilyenek Angliában tanúi lehettünk, noha a nemzetközi pénzpiaccal való összefüggésénél fogva hatása alatt vagyunk azoknak is. A mi gazdasági válságunk csak egyik oldala annak a sokirányú erjedési folyamatnak, amellyel Csonka-Magyarország államalakulása, társadalmának szörnyű vajúdása, a történelmi összefüggésből való kiszakítása van szoros kapcsolatban. Nagy tévedés, hogy itt holmi szanalási kölcsön segíthet, különösen, ha ezzel a kölcsönrel csonkaságunkat akarjuk konszolidálni és a történelmi erőkkel való szembehelyezkedést finanszírozni. Még nagyobb tévedésünk az, amikor azt mondjuk és hirdetjük: Csak ez a fölös kereskedelem ne volna, csak ez a fölös lateiner-elem ne volna, s még egyéb ne volna, milyen egészséges lenne gazdasági életünk! Holott mindarra a népelemre, melyet ma fölöslegesnek hirdetünk, menten szükség volna, ha nem a csonkaság konzerválásával elkülönülni, teljesen elszakadni akarnánk elvett területeinktől, hanem ezekkel összekapcsolódni, együtt maradni törkednénk. Lehet azt mondani, hogy

nem lett volna annak a kereskedelmi politikának teljes sikere, mely az elszakított területekhez való szabad forgalom alapján szerephez, még pedig fontos szerephez juttatta volna a ma fölöslegesnek hirdetett kereskedelmünket. Mi azonban ilyen kereskedelmi politikát csinálni nem is akartunk, mert a gazdasági elzárkózás nemcsak az utódállamok politikájába illett bele, hogy az új területeket szorosabban kapcsolhassák magukhoz, de csodálatos módon beillett Csonka-Magyarország hivatalos kormány programúiba is, amely az elzárkózással taszító erővel nyomta az új hódítók felé Erdélyt és a többi területet, hogy csakugyan szorosan magukhoz ölelhessék. S mi, amikor a nagyhatalmak, az utódállamok gazdasági összetartozására mutatnak rá nyomatékkal és követelték az egymás közötti szabad forgalmat, nem kaptunk ezen a követelésen, nem dolgoztunk ki ezen az alapon programot, csak azt hangoztattuk, hogy nem is olyan nagyok a mi vámjaink, hogy a legnagyobbak volnának a világon s bizonyosságul csináltunk vámleszállítást arra, amerre nem kellett volna: Csehország felé, amely semmivel sem hozott bennünket az elszakított területeinkhez közelebb, ellenben ránk zúdította a cseh ipart.

A trianoni alaptól nagy buzgalommal fejlesztett kormányzati politikánkból szükségképen folyt ez az elzárkózó kereskedelempolitika, amely, amikor kiszakítani törekszik a mai Magyarországot minden régi összefüggéséből, egyszersmind korlá-

tozza azokat a funkciókat, amelyeket a kereskedelem végezett; szűk térre szorítja azt a területet, amelyen a kereskedő tevékenykedett, felidézve a speciális jkereskedő-krízist. Lehetett volna a trianoni alapból más kormányzati politikát kifejleszteni, anélkül, hogy a szerződés betűjét megsértettük volna, csak azzal kellett volna tisztában lennünk, hogy nekünk nem szabad teljessé tenni az új határvonalak szétválasztó és nemzetformáló szerepét. A német fejedelemségek között is századokig megvolt a határvonal, de amikor a vámvonalak megszüntetésével a gazdasági forgalom fokozatosan szabadabbá vált közöttük és létrejött a *gazdasági* egység, nem lehetett többé a *politikai* egység kialakulását megakadályozni. A trianoni határvonalak elmosódó és gyöngye elválasztóvonalak lennének például Csonka-Magyarország és Románia között, ha az e szakított magyar területeink Erdéllyel együtt a gazdasági forgalom szabadságával volna hozzánk kapcsolva. Az elmosódó trianoni vonalat mi tettük éles elválasztóvonallá azzal, hogy az élet legfő tartalmát: a gazdasági tevékenységet, magunk nem engedjük elénk kölcsönhatásban és összeforradásra vezető harmonikus munkában, amely a revíziót föltétlenül megérleli. Mi a különálló, területeinket eltaszító csonka ország megteremtését tartottuk hivatásunknak és ennek elsősorban (de nem kizárólag) a kereskedelem az áldozata.

A kereskedő-válság – ezek után tisztábban látható – része és függvénye a nemzet általános vál-

ságának és ha elsorvadt a kereskedelem, nem egy egészséges nemzet maradt hátra, hanem a kereskedelemmel együtt sorvadó nemzet. Ugyanezt mondhatjuk a ma fölös lateinerről, a kenyér nélkül szűkölködő egész intelligenciáról, a ma fölös mezőgazdasági munkásról. Olyan kormányzati rendszer, amely éppen a legnemesebb vagyonnal: az emberanyaggal, nem tud mit kezdeni: önmagában hordja a halál csiráját.

Nem vonjuk mi kétségbe azt, hogy átmenetileg lehet Csonka-Magyarország megerősítésére és kifejlesztésére sikerrel törekedni az elszakított területeinktől való távolodás irányában is. Annál kevésbé vonjuk ezt kétségbe, mert a sok évszázados függés nagy erőforrásokat hagyott kihasználatlanul és már a régi nyomástól való szabadulásnak is serkentően kellene hatni minden kezdésre és új vállalkozásra. Ám Csonka-Magyarország konszolidálásának vágya az elmúlt tiz esztendőben nem az új nemzetalapításban, nem a szétzilált nemzeti erők újjászervezésében merült ki, hanem a kormányhatalom organizálásában, hatalmas bürokrácia teremtésében. S éppen a nemzetnek rendkívül nehéz helyzete és nagy belső gyengesége tette lehetővé, hogy rája egy folyton erősödő kormányhatalom telepedjék. Bája telepedjék és nem belőle szervesen fejlődjék, mint része és megtestesítője a nemzet akarásának, mint kifejezője a nép fájdalmának, vágyának és reménységének. A kormányhatalom a nemzettől csak az adókat fogadja el, más viszonyba

nem lépett vele, mint hogy elszedte pénzét, és el-adminisztrálta: érzelmeire, óhajtásaira, lelke mélyén gyökeredző vágyaira nem volt kíváncsi. Minden alulról jövő ösztönzés elakadt vagy semmivé foszlott és ezzel volta képen a nemzet életforrásai dugultak be. Így szűnt meg minden ellenhatás Trianon nemzetpusztítása ellen és a kormányzat észre sem vette, hogy *olyan kötést, mint a trianoni, tulajdonképpen végrehajtani nem lehet, mert az élet vagy sokkal tovább megy, mint a legszigorúbb értelmezés szerint mennie kellene, vagy fokozódó ellenhatással egyre többet utasít vissza rendelkezéseiből, míg végre a nemzet hatalmassá fejlődő tiltakozása a revíziós gondolatban tör utat magának. S mi, sokkal, de sokkal többet hajtottunk már végre és hajtunk most is végre, mint a trianoni szerződés megkíván, tisztán azzal, hogy kormányzati szisztémánkkal minden-ellenhatást újtából el-takarítunk.*

Így vált a (mai kormányzati rendszer szerves részévé a trianoni békemű alázatos tisztelete, mely a revízió szellemét nem tűri meg.

A csonka nemzet testére rászerezelt (s nem v ele-szervesen összefortt) kormányhatalom csak *befelé* erős, a nemzet gyöngeségénél fogva és *kifelé* gyöngé, ugyanebből az okból kifolyóan. Kifelé gyöngé és gyöngülő nemzetnek az *önállósága* nem áll szilárd alapon s ha önállóságunk védelmében nem vagyunk elég elszántak és kellő erő kifejtésére nem vagyunk elég szervezettek: mit sem ér a befelé

megnyilatkozó kormányhatalom, saját maga alatt összeomlik. A nemzeti önállóság: forrása minden értéknek, a gazdasági jólétnek éppen úgy, mint a kultúrának, mint az összes erkölcsi javaknak. A kifelé gyöngye, befelé erős kormányhatalom híjával van az eszközöknek, a gazdasági, szellemi és erkölcsi értékeknek, melyekkel egy nemzetet föl lehet emelni és gyors tempóban be kell következni annak az állapotnak, hogy Csonka-Magyarország megmaradt függetlensége veszedelembé kerül. Csonkaság: önállóság nélkül, egyik a másikat fokozó betegség, mely föltétlenül halálos.

Kereskedelempolitikai tehetetlenségünknek, a szomszéd piacokról való háttérbe szorításunknak ebben az összezsugorodó önállóságunkban, kormányhatalmunknak *kifelé* való szörnyű gyöngeségében és gyöngülésében van a gyökere. Ne felejtsük el, hogy kibujtunk a kettős birodalmak kötelékéből és önállóakká lettünk: nem élvezzük többé más hatalom oltalmát, azért, mert önállóságunk egy részéről javára lemondtunk. Ha magunk azt a nagy realitást, amit *önállóságnak* nevednek, kifejleszteni és megvédelmezni nem tudjuk: nem vagyunk senkik sem a nemzetek gazdasági versenyharcában, sem nemzetközi értékek termelésében. Egy ország, amely csonka is, amely befelé független, kifelé annál erőtlenebb kormányrendszert tart fent: el van veszve. Vészes jelek mutatkoznak a látóhatáron életenergiánk lefokozódásáról és kifelé való elernyedéséről. Az 500 milliós évi passzívuma gaz-

dálkodásunknak – ez az a trianoni szörnyeteg, amely nemzeti vagyónukat néhány év alatt fel-falja – egyik tünete annak, mennyire engedték a trianoni békeművel a magyar életenergiákat lefo-kozni. De nemcsak tünete, de bizonyága is annak, hogy ez az állapot *még évekre sem* tartható fent és csonkaságunkkal együtt önállóságunkat is elve-szítve: mint néptörmelék zuhanunk vissza a duna-völgyi káoszba.

A trianoni kormányrendszer eltemeti a nagy magyar problémákat.

Az a megállapításunk, hogy Csonka-Magyarország (mai formájában nem alkothat állandóan önálló államhatalmat, hanem vagy kiegészül, vagy mai önállóságát is elveszti: nem talált osztatlan tetzésre és néhol az igazság erejével sem hatott. Aki a mai helyzettel és a mai állapotokkal tökéletesen meg van elégedve, sőt ennek a esonkaságnak (a velejáró csonka szellemnek) köszönheti karrierjét, nem szívesen hall arról, hogy nem állandó az az alap, melyen elhelyezkedett. A zöme a nemzetnek, mondhatjuk 99 százaléka, érzi a mai állapot tartatlanságát.

De mi megengedjük azt, hogy in theoria: elképzelhető Csonka-Magyarország konszolidálása olyan fokig, hogy gravitációs erejének megnövekedése ellenállhatatlan vonzással kapcsolja vissza volt területeinket. De hiszen ebben az esetben is a mi tételünk igazsága bizonyosodnék meg. Annak a kormányhatalomnak azonban, mely ekként ki tudja szélesíteni maga alatt az állam alapjait: a legtökéletesebbnek, a leghallhatatlanabb erőfeszí-

lésre képesnek kell lennie és mindenek fölött nagyszabású belső és külső politikával, hatalmas gazdasági koncepcióval kell a világot bámulatba ejtenie.

Do hol van ilyen ideális kormányzat bárhol a világon és hogy lehetne éppen nálunk, ahol a mai szereplők túlnyomó része nem abban töltötte el ifjúságát, hogy a magyar gondolatnak minél tökéletesebb (megtettesítője legyen, hanem hogy alkalmazkodással minél többet áldozzon belőle? Hosszú, többszázados iskolája van nálunk az idegen érdekekhez való *okos* alkalmazkodásnak, az egyéni célok felülkerekedésének: miképpen alakulhatott volna éppen nálunk az a magyarságban erős és törhetetlen, jellemben és képességekben kimagasló kormányzat, amely csonkaságunkból eredő gyöngeséggel és a csonkaságtól is független ezer más bajjal megküzdeni képes, életre keltve évszázadok óta szunnyadó energiákat és úrrá téve a Duna völgye minden erjedésén a magyar gondolatot? Itt a valóság: önállóvá vált országunknak olyan kormányrendszere van, mely nem tud jobban magyar lenni, mint a háború előtti közösügyes kormányaink lehettek és sem a magyar újjászületés tagjainkat átjáró izgalmát, sem a felelősség nagy és megnyugtató érzést nem ösmeri. Már most, lehet-e a régi, fáradt és elernyedő, magyarságában megtört szellemmel konszolidálni azt a csonka országot, melynek a megcsonkításon kívül a következő súlyos szervi bajai vannak:

1. A Nagy Magyar Alföldet az elmúlt kor-

szakok erdeitől kelleténél jobban megfosztották és a faanyag elpusztítása mellett klimatikus viszonyainkat erősen megrontották, ami szélsőséges időjárásban is kifejezésre jut. Tavaly 132 millió pengőért hoztunk be fát. Nincs kiviteli tételünk, mely ezt ellensúlyozná, mert a legnagyobb a búza, amiből 105 millióért vittünk ki.

2. Az erdőpusztítás mellett egyoldalúan hajtottuk végre nagyszabású vízszabályozásainkat és például a Tisza folyását majdnem felével megrövidítettük, a felszabaduló hatalmas víztömegeket a tengerbe hajtottuk, ahelyett, hogy csatornázással és földjeink öntözésére itt tartottuk volna és ezzel ismét rontottuk klímánkat, földjeinket pedig a szárazság fokozásával az elszikedés állandó folyamatának vetettük oda és talajvizeink is mélyebbre süllyedtek.

3. Ugyancsak a múlt hibáiból kifolyóan mezőgazdasági népességünk igen jelentős része tanyás birtokokon szétszórva, majdnem teljesen el van zárva a haladástól, majdnem teljesen ki van kapcsolva a nagy termelő közösségből és olyan primitív gazdasági és kulturális életet folytat, hogy a nemzet bármilyen irányú nagy erőfeszítésébe bevonni nem lehet. Rendkívül hátramaradt fogyasztó- és adózóképességével a súlyosodó államterhekben megfelelő részt nem vállalhat és még súlyosabb az a teher, ami a lakosság többi részére jut.

4. Ugyancsak örökségül kaptuk az egészségtelen birtokmegosztást, melynek következménye-

képen ott vannak a fenyegető mezőgazdasági válság martalékaul a nagy tőkére, a nagy idegen munkaerőre utalt nagybirtokok s ott van a 800 ezer főre tehető nincstelen földmunkás, akit a tőkehiány és a tőkedrágaság miatt a nagybirtok egyre kisebb mértékben vehet igénybe, tehát egyre nehezebben él meg. Általános tapasztalat a világon mindenütt, ahol a mezőgazdaság válságával foglalkoznak, hogy kisebb kategóriájú, idegen tőkére és idegen munkaerőre kevésbé utalt birtokok ellenállóképesekek, míg a nagybirtok jó része képtelen megállni a helyét. Ennek a következménye pedig az, hogy a gazdasági életnek és államháztartásnak táplálásához a nagybirtok egyre kisebbedő mértékben járul hozzá és a földmunkások pedig majdnem kikapcsolódnak. Tettünk-e valamit az elmúlt nyolc esztendő folyamán eme átöröklött betegségeink ellen és az ellen, hogy ilyen hatalmas rétegek ki ne kapcsolódjanak a termelés rendjéből, mert különben a fogyasztóképesség végzetes lecsökkenését sem a gazdasági élet, sem az államháztartás nem bírja el. Semmit seim csináltunk, csak egy rosszul végrehajtott földreformot. Meztelen földdarabokat, anélkül, hogy felszerelve éretté tettük volna arra, hogy a kisember kezébe vegye és önálló életet teremtsen rajta, tulkicsit is ahhoz, hogy lehessen kezdeni vele valamit: rendszertelenül dobtuk oda az elégedetleneknek és inkább fokoztuk a bajt, semhogy csökkentettük volna. Ez a földreform bizonyosság lesz az utókor számára, ennek a kormányzatnak

képességeiről s mit csinált egyebet, hogy az elrontott Nagy Magyar Alföldet és a rajta fejlődött életet meggyógyítsa és ezzel a csonka országot a konszolidálás útján előrevigye? Anélkül, hogy az itt felsorolt betegségekre, melyeknek országunk önállóvá válásával és magunkrautaltságával egyre súlyosodó következményei jelentkeznek, csak hederített is volna, folyton nagyobb adókat szed be és 1927-ben 961 millió pengőt szívott ki abból a közgazdaságból, ajmelynek adózó polgárai már ezekből a betegségekből kifolyóan is egyre kevesebbednek és gyöngülnek. 961 milliót, 207 millióval többet az *előirányzatnál*.

961 millió beszedett állami adó és másfél milliárdra tehető összes adóteher: a fővárosi, vármegyei, törvényhatósági s egyéb adók együtt, az állami adókhoz hozzáadva. Másfél milliárd adóteher ötmilliárdra tehető termeléshez viszonyítva. Milyen súlyos, milyen elviselhetetlen teher! S még ehhez hozzá kell venni a kölcsönök kamatterheit, amelyből több mint százmillió pengő megy külföldre, hozzá kell venni, hogy az Államvasút drága tarifával teremti elő az investíciós szükségletét, tehát az ötmilliárdos termelés terhére investál, amit gazdag államok is generációkra osztanak el, ezt teszik a fővárosi elektromos művek, a Beszkárt és így tovább: hogy lehet az össztermelés 30-32 százalékát ilyen módon elszedni, amikor az egy fejre eső termelés úgysis rettentően kicsiny, alig harmada például a Németországban egy fejre

jutó termelésnek, s egykilencede az Amerikában egy fejre jutó értéknek? S hogy lehet elszedni, amikor a fizetési mérleg tanulsága szerint múlt évben 500 millióval kellett több az országnak (s az idén is valószínűleg ugyanennyivel), mint ameiry-nyit termelni tudunk?

Nem kétséges, hogy a szervibajokon felül az államnak ez a túlköltekezése és szertelen pénz-elvonása a termelés megbénításával nagy mértékben hozzájárul passzívaink veszedelmes növekedéséhez. Micsoda lavinát zúdít ránk ez a passzivitás! A múlt év maga vagy 35 millió kamattöbblettel növeü az idei passzívumot és az idei ugyanennyivel a jövőbelit.

Azzal se biztassuk magunkat, hogy átmeneti jelenséggel állunk szemben s a nagy passzívum investíciós tevékenységgel függ össze, melyet a külföldi kölcsönnel hajtunk végre. Igaz, házakat építettünk, de a többlakás többfogyasztás (lakás-fogyasztás, s nem termelésfokozás. A helyzet a valóságban az, hogy ez a csonka ország fogyatékos belső szervezettségével, meg nem gyógyított szervibajaival a mai lakosságot eltartani nem képes és csak ha jön be kölcsönpénz: állhatnak munkába azok a tízezrek, amelyek különben munka nélkül, kisebb-nagyobb mértékű nélkülözéssel, idegen munkapiacokra való elvándorlással tengetnék életüket. De a legjelentősebb tőkebeáramlás sem volt arra képes, hogy emberfeleslegünk túlnyomó ré-

szét munkába állítsa. Szélesebb néprétegnek az éhségtől a létminimumig való fölemelkedése külföldi pénz segítségével: ez eredményezi már nálunk a fogyasztás növekedését és ebből kifolyóan exportunk csökkenését, ami nyilvánvalóan mutatja, hogy termelésünk nem nagyobbodott, afcnivel a növekedő behozatalt egyensúlyozni tudnók. *A rövidlejáratú* külföldi hitelek erős megnövekedése, amelyet az áruhitellel együtt 700 millió pengőre beesülnek, s amelyek investícióra nem alkalmasak: szintén azt mutatják, hogy fogyasztásunkat financirozzák és nem termelésünket. Csak a folyton igénybevett kölcsönpénzzel, tehát a passzívumok folytonos felidézésével tudunk kenyeret adni, – nem mindenkinék, csak munkátlanaink egy részének: ez Csonka-Magyarország, melyet mai kormányzatunk konszolidálni akar. Bátran állithatjuk, hogy ma már oda jutottunk: *a megélhetés egyik forrása az állama a másik a külföldi kölcsön*, ezekhez képest maga a gazdasági élet, mint az életlehetőségek önálló forrása, egyre kevesebbet számít. Maguk az államjövödelmek pedig, melyekbe annyian vetik reménységüket, az eddigi bőségben csak addig folyhatnak be, míg külföldi kölcsön stimulálja a fogyasztást s ezzel megnöveli a vám, forgalmi adó és egyéb, a fogyasztással összefüggő jövödelmeket. *Vagyis addig, míg a fizetési mérleg veszedelmes passzívuma tart és ezt külföldi kölcsön egyenlíti ki.* A külföldi kölcsönök igen tekintélyes része,, körforgásában a kincstárnál megreked és így szület-

nek meg azok a fölöslegek, amelyekkel dicsekedni szeretünk.

Kell-e magyaráznunk azt, hogy mihelyt gazdálkodásunk súlyos deficitje által ütött réseket külföldi kölcsönrel betömni nem tudjuk: mi vár az államháztartásra? S mi vár azokra, akiknek konzolidációs programját az a reménység hatotta át, hogy e csonka nemzettől elvont életerőkön évtizedekig lakmározhatnak¹?

Fel kell végre ismerni, hogy ez a csonka haza, amellet, hogy csonka, minden porcikájában gyógyításra szorul. Hogy a több száz esztendeig száműzött magyar gondolat érezte káros hatását minden tényezőre, melynek a nemzet egyénisége kialakulásában része volt. A Nagy Magyar Alföld képe azért olyan, aminőnek röviden jellemeztük, mert zsákmányként kezelték és mint a magyar élet bölcsőjét, pusztították. Egészen bizonyos, hogy Alföldünk felszíne, vegetációja, vízgazdálkodása, klímája, mezőgazdasági kultúrája, néporganizációja másként fejlődött volna megszakítatlan magyar uralom alatt és másként érvényesült volna nemzetformáló hatalma. S ha a nemzeti gondolat száműzetése miatt az Alföld így megtépázva, sebhelyekkel borítva, erdőkoronájától megfosztva, sok helyütt kiszikkadva, elszikeseve maradt ránk és lakossága életszínvonalának erős leszorításával tudunk csak róla árut exportálni és az ember erős exportja volt a legfő aktív tétele fizetési forgalmunknak már a békében: vajjon mi módon lehet

rajta újra most, csonka állapotban, virágzóvá és teljessé tenni az életet és ezzel a vonzóerejét az elszakított területek felé működésbe hozni!

Kétségtelen: ha történetesen a háborús összeomlásból az integer Magyarország kerül ki, mint önálló hatalom, akkor is szakítani kellett volna a folyton, egész 1914-ig hanyatlásban levő nemzeti szellemmel, hogy az önállóság jegyében újjá, egészségessé, gazdaságilag és politikailag teljessé tegyük a szabaddá vált nemzetet. Nagy probléma lett volna a történelmi Magyarország újjáalkotása, az új nemzetközi rendben való elhelyezkedése és az évszázadokon át kiszorított magyar gondolat beilleszkedése az új Közép-Európát formáló áramlatokba s a helyes utat, mely a megrázkódtatástól megkímélte volna az önállóvá vált Nagy-Magyarországot, csak akkor találtuk volna meg, ha addig megyünk vissza a magyar historiában, új impulzusért, követendő példáért, míg a nemzetformáló erőket teljes működésükben meg nem találtuk: egészen *Kossuth Lajos* hatalmas korszakáig. Különb, ha folytattuk volna, ahol 1914-ben elhagytuk: a sok betegségtől és különösen beteg közszellömtől terhes önálló Nagy-Magyarországot sem tudtuk volna révbe vezetni. Egy nemzet, mely évszázadokon át nélkülözte az önállóság attribútumait, márholnapra vissza nem nyerheti, ha formailag önállóvá válik is. S most vegyük hozzá, hogy ez az évszázadokon át függésben tartott nemzet súlyosan megcsonkítva válik önállóvá: micsoda hatalmas,

emberi erővel alig leküzdhető nehézségekkel kell megbirkóznia, hogy csak az öröklött fogyatékoságok és szervibajok pusztító hatásaitól megmenekedjék! S a konszolidációs princípium erre a törékeny, belső gyöngeségben szenvedő, csonka törzsre alkalmazva, jelenthet-e mást, minthogy minden lapangó bajt megnövelve, elhatalmasodva hajtunk felszínre és van-e ebből az állapotból menekvés más irányban, mint a revíziós gondolatban megújíthatóságot megfeszített erővel keresni és a bújkáló betegségek ellen a szervezetet folytonos akcióra serkentve, ellenhatásokra képessé tenni. Minden mai bajunk vagy csirájában, vagy kicsinyített másában megvolt a háború előtt is.

Nekünk tehát az egész nemzetet átfogó revíziós mozgalomban előbb saját énünket kell felfedezni, nemzeti mivoltunkra kell fokozatosan eszmélni, hogy előbb magunk bizhassunk magunkban és azután a világ számára akarásunkkal, kitűzött céljainkkal, világszükségletet jelentő gondolatainkkal megnyilatkozhatunk. Ha ezek a nagy szempontok utat nem törnek a kormányzásba; ha a csonka ország konszolidálása ürügyén eszme és cél nélkül, hivatottság és felelősségérzet nélkül olyan fontos hatalmat tartanak kézben, amilyenre Magyarország történetében alig volt alkalom, és ezt a nemzeti öntudat visszaszorítására használhatják fel, amire pedig ma már külső hatalom nem kényszerít: a magyarságot nagyon rövid idő alatt mint önállóságra képtelen népelemet veszi a világ szám-

ba. Ezt a bélyeget a konszolidációs politika süti a nemzet homlokára. Azonban ebből a *tőkéből* (hogy ezzel a nemzettel mindent lehet csinálni), nem soká lehet fenntartani 961 millió pengős államot, drága parlamentet és párturalmat. Még ha végeladást csinálnak is, még ha minden vagyontételt értékesítenek: akkor is meg vannak számlálva éveik, hogy ne mondjuk hónapjaik.

Ha, nem volnának napról-napra élő szatócsok, hanem nagyszabású üzletemberek, nem csinálnának mást, mint világraszóló revíziós politikát: ebből tovább és szebben lehetne megélni és nem kellene a nemzetre a világ megvetését zudítaniok és nem kellene maguknak a tönkretett országnak olyan fokú gyűlöletétől kísérve elhagyni helyüket, ahogy még kormányzatot nem gyűlöltek soha.

A szanálás mérlege.

Revíziós cikkeink világánál egészen más értelmezést nyer az a kontroverz kérdés: a magángazdaságot kell-e előbb szanálni vagy az államot. Megmutattuk, hogy az integer Magyarországnak sem volt egészségesen és egyenletesen fejlődött közgazdasági élete, úgyhogy az, ami szanálásra szorult az állam mellett, nem a *magángazdaság* volt, hanem a *nemzetgazdaság*.

Fontos ez a disztinkció, mert a nemzetgazdaságon keresztül, tehát a gazdasági élet egészen keresztül, lehet a magángazdaságot szanálni, de megfordítva: a magángazdaságon keresztül a nemzetgazdaság betegségei nem gyógyíthatók, mert hiszen egyesek az egész rovására juthatnak előnyhöz. Legyünk tisztában azzal, hogy amint a magyar szó: *nemzetgazdaság*, helyesen kifejezi, a *nemzetek* gazdálkodnak és állnak versenyt egymással, nem pedig az egyének. Nemzetek alkotják azt a gazdasági egységet, melyek egymással kereskedelmi szerződést kötnek vagy pusztító gazdasági harcot folytatnak. Amely nemzet győzelmesen állja meg helyét, annak tagjai élvezik ennek a

győzelmes helytállásnak gyümölcseit, de amely nemzet alul marad, annál az egyéni tevékenység számára is kevés lehetőség kínálkozik: az élet-színvonal lesüllyed és egzisztenciák tömegei mennek tönkre. Az angol bankár gazdasági hatalma nem egyéni képességeiben és vagyonában, hanem az angol nemzet világhatalmában gyökeredzik. A montenegrói bankár jelentéktelenséget Montenegro gazdasági jelentéktelensége szabja meg. S Csonka-Magyarország esetében is azt kell kutatnunk, hogy a csonka nemzet számára a trianoni helyzet minő lehetőségeket hagyott meg, mert ezeken a lehetőségeken *belül* kell maradni általában az egyéni tevékenység sikerének is. Minden olyan törekvés, még ha az egész államhatalom is áll mögötte, amely az egyén gazdasági sorsát (a magángazdaságot) a Trianontól megszabott helyzet *főlé* akarja helyezni, teljesen hiábavaló s csak arról lehet szó, hogy *egyes kiválasztottak sorsát* emeü a többi fölé, természetesen a többi rovására is. Ez azonban pártra szabott vagy egyéni célt szolgáló gazdasági politika és semmiképen sem *nemzetgazdasági* politika.

A magángazdaság önmagában semmiféle hatalmi eszközzel nem gyógyítható, csak a nemzetgazdaságon keresztül, a nemzet gazdasági politikájának megjavításán keresztül.

A nemzetgazdaság szerves egészet jelent és a nemzet egyéniségével szerves egységet alkot, melynek az egyestől független léte és független fejlődése

dése van. Nemzet és nemzetgazdaság: egy és ugyanaz a test, csakhogy míg amaz az összes társadalmi funkciókat is magában foglalja, emez csak a gazdaságiakat.

De van-e és lehet-e ilyen értelemben magyar nemzetgazdaság, amikor Nagy-Magyarország gazdasági egységének feláldozásával gazdasági egységben élt a régi Ausztriával! Lehetett-e szó az összeomlás után magyar *nemzetgazdaságról*, amikor önálló gazdasági szervezetet a történelmi Magyarország sem alkotott s mint része egy nagyobb gazdasági egységnek, a sokkal fejlettebb osztrák erők hatása alatt, alkalmazkodni és inkább *átalulni*, mint magyar alapon fejlődni volt kénytelen! Bizonyos: ha az integer Magyarország születt volna is meg a nagy összeomlásból, akkor is első feladata az lett volna a magyar államférfiaknak, hogy az önálló gazdasági szervezetet megalkossák. S vajjon hallottunk-e programot Csonka-Magyarország önálló gazdasági életre való megszervezéséről: a magyar *nemzetgazdaság* megteremtése céljából? Mert voltaképen a *szanálás tárgya és célja nem lehetett más, mint a szervezetlenül maradt, egyenletes fejlődésre képtelen, mechanikus össze-visszaságban elszórt gazdasági erőket, melyeknek pályáját eddig az osztrák nap szabta meg: organikus egységbe fogni s ezzel az egyéni tevékenység, mondjuk magángazdaság számára legnagyobb lehetőségeket biztosítani. Csak ez lehetett volna a szanálás tárgya és célja, az*

államháztartás rendelkezésének is csak ezt a célt kellett szolgálnia.

S ehelyett mi történt? Nem az, hogy az amúgy is legyöngült, minden gazdasági berendezkedésben rendkívül nagy hiányosságokat szenvedő nemzetet igyekeztek volna kímélni, minél több tőke bevezetésével eszméltre ébreszteni, az életkedvet felkeltene és azt az életfolyamatot megindítani, mely az autonóm berendezkedés vágyával és munkájával telíti a közéletet: az adószivattyú gépezetét szerelték rá és hihetetlen vérveszteséget okozva, a szanálás céljával ellentétben: a szétszórt erők integrálódása helyett, az atomizálódásnak adtak lökést és magyar *nemzetgazdaságról* még kevésbé lehetett szó, mint a szanáló munka megindítása előtt. Soha még az egyénekre szabott és a többség rovására véghezvitt gazdasági politika akkora diadalt nem ült, mint a mostani kormányzatunk idején.

Az idegen szakértők sem taksálták Genfben többre a csonka magyar nemzet teherbirőképességét, mint fejenként 50 aranykoronára. Mi imég ennyire sem becsüljük, ha a szanálás célját helyesen fogjuk fel és mi ennél is kisebb adószedését tartottuk volna az első években kívánatosnak és jóval nagyobb külföldi kölcsönnel telítettük volna a magyar gazdasági életet, hogy magához térve, nagy-szabású organizációs munkaterv böntakozhassék ki. Ehelyett rögtön hatalmas többletet produkáltunk, a külföldi kölcsönt csak lassanként vettük igénybe

és amellet fölöslegeket halmoztunk. Igénybe nem vett tőkék jelentős kamatveszteségeivel is megterheltük a közgazdaságot és fokozatosan, a közteher növelésével, háromszorosára növeltük a genfi szakértők 50 aranykoronáját és ezzel a belső regenerálásnak, az önállóvá szervezett *magyar nemzetgazdaság* kialakulásának szegtük útját.

Milyen jellemző a kormányzati felfogásra, hogy az elesett nemzet talpraállását nem magában a gazdasági szervezetben mennél nagyobb tőkével életre gerjesztett energiákban kereste, hanem az onnan kivont, tétlenségre kárhozottatott és a Nemzeti Bank giróján elhelyezett nyugvó tőkében, mely a kormányzat stabilitását biztosítja. Soha nagyobb szegénységi bizonyítványa a szanalás korszakának: a kevés, a tulkevés tőke is sok volt a talpraállítás programm jához. Minő programm lehetett ez, amelynek végrehajtásához hozzá sem kellett fogni, igénybe sem kellett venni a felkínált idegen tőkét és már az államháztartás számára ontotta a pénzt? A külföldön hevertetett népszövetségi kölcsön után évekig hiába .fizetett kamatjából, továbbá a Nemzeti Bank giróján nyugvó pénzek kamatveszteségéből meg lehetett volna építeni a Duna-Tisza-csatornát is, vagy egy-két vasutat, mely elhagyott területeket köt össze és hoz közelebb valamely centrumhoz, vagy pedig kellpen felszerelt majorságok ezreivel lehetett volna új, adózóképes existeneiákat teremteni. Mindezt csak a kamatveszteségből. S kiszámítható-e, hogy az ekként megindított élet az évek folya-

mán milyen új értékekkel gazdagította volna az országot: vagyonban, munkakedvben, új életlehetőségek feltárásában és nem utolsósorban a szociális egyensúly biztosításában! Kiszámítható-e, hogyha széles rétegek a jólét olyan fokára jutnak el, hogy az elemi szükségleten túl is keletkeznek igényei, ébrednek gondolatai: milyen merész kívánságok kapnak erőre a nemzet adott helyzetének megváltoztatására s micsoda követelő magatartást tanúsíthatnak a kormánnyal szemben is, ha kellő megértésre nem találhatnak.

A mi kormányzati szisztémánk szanálási módszere ügyel arra akaratlanul is, hogy széles rétegek az elemi szükségleten túl ne emelkedhessenek és saját egyéni sorsuk kösse le teljes figyelmüket. Jó dolog a Nemzeti Bank giróján elhelyezett fölös népenergia és jó dolog, hogy nem a nemzet önálló gazdasági szervezetének megteremtése útján visszük keresztül a szanálást, sőt a bürokrácia nagyarányú kiépítésével annyi erőt vonunk el a gyöngé, mert ki nem alakult szervezetből, hogy a harc a *nemzetgazdaság* kialakulása ellen állandó és folytonos.

A kormányzat ekként előidézte azt, hogy versenyharc indult meg minden oldalról az ellen, hogy a nemzet összes erőforrásai organikus egységbe, nemzetgazdaságot, alkotva fussanak össze és csak ezen belül kapjon teret minden más alakulás. A: Magyar királyi államvasutak tarifái nem azért drágák és teszik versenyképtelenné sok esetben a magyar terméket, mert 35 millióra rúgó menekült

nyugdíj terheli, ez csak ürügy, a valóságos ok, hogy nincs organiza.lt nemzetgazdaság, amelynek alárendelt szerve és eszköze volna. A kartellek nem azért veszedelmesek nálunk, mert árakat szabnak a fogyasztásnak, mert ez az árszabás, a temetés szabályozásával lehet megokolt is, hanem azért, mert nem alávetett részei az organizált nemzetgazdaságnak. Az általános gazdasági káoszban önálló tömörülések az organikus egésszé alakulás akadályai. A népjóléti minisztérium szociálpolitikája azért veszedelmes, mert nem nemzetgazdasági mértékkel állapítja meg alkalmazhatóságát, hanem a miniszter becsvágyával, amely ezzel mint ék helyezkedik el az atomizált gazdasági életben és a nagyarányú tökelevonással az integrálódást nehezíti. A kultuszminiszter is a gazdasági élet atomizálódásából meríti nagylendületű költekezését és erőteljesen közreműködik abban, hogy önálló szervezetű magyar nemzetgazdaság ki ne alakulhasson.

A történelmi Magyarország felé ezen az utón nem haladhatunk. Minden tömörülés, ami végbe megy, a nemzet, a kialakulni nem tudó nemzetgazdaság rovására megy végbe és mindenki, aki ezeken a tömörüléseken kívül reked, – s ez a nemzet zöme – tehetetlenségre kárhozott áldozat: néptörmelék, melyet mint a pelyvát, kis szellő, szerteszór. S borzasztó, hogy ez a szétmállás, önállóvá válásunk következményeként tűnhet fel és olyan konzekvenciának levonására nyújt alkalmat, amely a magyarság.szempon.tjából lesújtó. Mintha úgy fogtuk volna

fel önállóságunk visszanyerését, hogy most már önállóan, nem pedig az osztrák hatalommal megosztva nyomhatjuk el a magyarságot és saját magunk akaszthatjuk meg, hogy önálló nemzetként organizálódjunk és emelkedjünk. Mert ha a magyar nemzetgazdaságot kialakulni nem engedjük, a magyar nemzet sem organizálódhat önállóvá. Nemzetet szervezni és nemzetgazdaságot szervezni: egy és ugyanaz a dolog. Ha ezt nem tudják szomszédaink, ahol az atomizálódás erős ütemben halad előre, tudni kellene nekünk.

Magyarország még nem kész ország, éppen ezért még nem önálló ország. Ebből következik, hogy kormányzása nehéz, súlyos problémákkal terhes, ideget-lelket ölő vállalkozás. A mai kormányzat roppant tévedése, hogy szanálta az országot, (holott a szanálás ellen dolgozott) és azt hiszi, hogy érdeme jutalmául nyugalomba vonulhat a hatalmon: meg most már minden magától. Ha ilyen nagy a szakadék a kormányzati felfogás és a valóság között: fakadhat-e az országra valami jó? Megszülethet-e az a nagy elhatározás a revízióra, mely a nemzetet a veszedelmes örvény széléről elvezeti?

Az osztrák Anschluss-probléma mellett van cseh Anschluss-probléma is.

Ezúttal bizonyítani akarjuk, hogy a revízió nemcsak belső gazdasági okokból, de a nemzetközi helyzet alakulásából kifolyóan is, kényszerítő szükség, ha tényezői és nem objektumai akarunk lenni Közép-Európa ujjírendezésének. Először az osztrák csatlakozásról néhány szót.

Súlyos hiba, hogy a csatlakozás problémáját oly könnyelműséggel kezeljük és a nemzetek nagy vitájában éppen nekünk nincs szavunk és véleményünk, akiket ez a nagy kérdés legközvetlenebbül érdekel. Nem arról van itt szó, hogy a nagyhatalmakkal egy követ fújva, hangosan tilalmazzuk a csatlakozást vagy belenyugvásunkat demonstráljuk, hanem hogy megállapítsuk: az Anschluss-mozsralom minden tilalom ellenére folyamatban van és minden következménye érlelődik számunkra is. Rámutatunk nem egyszer a német-osztrák jogélet egységesítésére, kereskedelempolitikai kooperációra a német szellemnek minden vonatkozásban való térfoglalására, amelyek együttvéve valósággá teszik a német osztrák egységet, mielőtt a nagyhatalmak hozzájá-

rultak volna a nagy munka betetőzéséhez. Ami máris konstatálható: a német-osztrák gazdasági viszony lényegesen bensőbbé vált és hogy az elmúlt évre vonatkozóan ezt számokkal is jellemezzük, elég, ha megemlítjük, hogy Ausztria bevitele Németországba 1926-ról 1927-re 116 millió márkáról 209 millióra nőtt (igaz, hogy ez a 116 milliós bevétel 175 millióról esett le 1925-höz képest), míg a német bevétel Ausztriába 310 millió márkáról 366 millióra emelkedett. Egyidejűleg azonban Ausztriának az utódállamokhoz való gazdasági kapcsolata is erősödött, még pedig főleg a nagyobb export révén. Amíg ugyanis az előző évben (1926-ban) 1201 millió schilling értékű árut tudott Ausztria kivinni az utódállamokba, 1927-ben 1498 schilling értékűt, tehát kereken 300 millióval többet. Bevitele az utódállamokból pedig csak 100 millióval nagyobbodott. Ausztria tehát egyik oldalon Németországgal jut szorosabb gazdasági viszonyba, a másik oldalon az utódállamokkal, ami nem jelent mást, mint hogy *Németország Ausztria közvetítésével az utódállamokkal egyre szorosabb gazdasági kapcsolatba jut.* Ausztria nagyobb forgalma az utódállamok felé a Németországhoz való szorosabb kapcsolata által válik lehetővé: a magyar marha például nem mehet be közvetlenül Németországba, de beőnehet osztrák lebélyegzéssel, osztrák kézen keresztül. Ezzel Ausztria nemcsak a közvetítő haszonhoz jut, de gazdasági súlya lényegesen emelkedik az utódállamokkal szemben. A nagy ügyességgel Bécsbe koncentrált

és hetenként csak egyszeri vásártartással erősen le-nyomja az egymással versengő magyar, román, jugoszláv marha árát és éppen ezért egy részét haszonnal tudja Németországba szállítani. Ugyancsak Bécsen keresztül tör utat a német iparcikk az utód-államok felé. A német készárubevitel egy év alatt 326 millióról 397-re nőtt, míg ugyanebben az időben a cseh készárubevitel (noha régi és erős organizációval rendelkezik) 315-ről 332-re tudott emelkedni. Emellett külön is, osztrák közvetítés nélkül is, utat talál a német ipar az utódállamok felé: Magyarországra például három év alatt, 1925 óta 96 millió márkáról 148 millió márkára nőtt a német import, míg ellenben a mi kivitelünk Németországba ezalatt 84 millió márkáról 80-ra csökkent.

Ausztria tehát a csatlakozással nemcsak önmagát viszi a nagy német egységbe, de viszi az utód-államokkal való szoros kapcsolatait is, amelyeket német segítséggel szövöget egyre hatásosabbá. S míg Csehország és patrónusa: Franciaország, tiltakozó nyilatkozatokkal, hangos hírlapi hadjárattal elegyednek bele az Anschluss-vitába, addig Németország észre vétlenül folytatja a maga építő munkáját a csatlakozás felé. Ki ügyeitarra például, hogy néhány hét előtt Bécs állategészségi ürügy alatt kizárással fenyegette meg a lengyel jószágot, nyilván német sugalmazásra, hogy a készülő német-lengyel gazdasági tárgyalásokra erősítse a német pozíciót Lengyelországgal szemben. Tudvalevően Német- és Lengyelország között vámháború van folyamatban

és a németektől kirekesztett lengyel sertés részben Bécs felé vette útját. Súlyos csapás a lengyel mezőgazdaságra, ha a bécsi piacot, tía időlegesen is, elveszti és ezt az érzékeny kárt Ausztria segítségével, vagy Ausztriának a nagynémet célok szolgálatába állításával tudja Kémetország a lengyel közgazdaságra mérni. Az osztrák-jugoszláv pótszerződés pedig, amely még ratifikálva nincs ugyan, de ha életbe lép, majdnem teljesen kirekeszti a lengyel sertést a, bécsi piacokról, mert a memgaKca-fajtának ebben a pótszerződésben nyújtott kedvezést a szerb disznó (és a magyar) élvezheti majd, a hússertés azonban - a lengyel mezőgazdaság ezt tenyészti - nem élvezheti. Hogy mit jelent ez, megítélhetjük az eheti bécsi felhajtás számarányából, amely a következő: a 16.437 sertésből 13.741 volt a hússertés és 13.066-ot Lengyelország szállított, tehát kereken az összes hússertés 85 százalékát. Németország tehát ha majd az Ausztriától is szorongatott lengyel közgazdasággal döntő tárgyalásaikat megkezdi, latba vetheti a magáé mellett az osztrák piacot is. Közben pedig a szerb mangalica özönli majd el a bécsi piacot, közelebb hozva Jugoszláviát Ausztriához és Ausztrián keresztül Németországhoz. Nemcsak a lengyel sertés szorul ki hosszabb időre, de lassanként az amerikai zsir is, melynek a szerbek számára nyújtott kedvezés szintén kárára vsn. A jugoszláv mezőgazdaság azonban (és a magyar is) az osztrák zsirszükségletre berendezkedve, újra kifejleszti a mangalicatenyésztést, amelynek máshol piaca nincs, mert mindenütt.

a fehér hússertés fogyasztására tértek át: a legnagyobb függésbe is jut Ausztriától és Németországtól, mert egyszerre halálos csapást szenvedhet el egy elzárkózás esetén, aminek az ideje egy német követelés révén bizonyosan elkövetkezik.

Nincs és nem lesz Anschluss – mondja újra és újra Benes és nyomában a francia sajtó, közben pedig azt az Ausztriát, melyet önállóan és függetlennek akarnak megtartani, mint vámpolitikai fegyvert, félelmetes erővel forgatja a rettegett német. Vámpolitikai eszközzel kovácsolták össze a német fejedelemségeket Németbirodalomná, vámpolitikai eszközzel építette ki Bismarck a német gazdasági világhatalmat: legnagyobb művészettel forgatják ezt a fegyvert ma is nagy céljaik megvalósítására. S ezzel szemben nincsenek Benes urnák eszközei és szövetséges franciák nem is látják a percig sem szünetelő vámpolitikai hadjáratot. Benes úr egyet élvez: azt, hogy vámpolitikailag győzelmet aratott Magyarországon. De nézzen csak körül Lengyelország a vámháboru előtt összes kivitelének 43 százalékát Németországban helyezte el, míg a német összkivitelnek csak pár százaléka esik Lengyelországra. A lengyel függés Németországtól kézenfekvő. De a lengyel kivitel jelentős Ausztriába is. Ha nincs Anschluss, Németország, mint láttuk, tudja szabályozni ezt is: kerekén 55 százaléka a lengyel kivitelnek német kontroll alatt van, ha a normális kapcsolat helyreáll. Csehországra tehát Lengyelország felől nem keletkezhet semmi jó: maguk

a lengyelek sem szeretik a cseh szomszédot, de a németek döntő befolyásukkal még rosszabbá tehetik ezt a szomszédi viszonyt.

Még függőbb a helyzete Csehországnak közvetlen Németországtól, mint Lengyelországnak. A cseh-német gazdasági forgalom (ki- és bevétel) a múlt évben 8.5 milliárd csehkoronára rúgott, (inig az összes dunamenti utódállamokkal a cseh forgalom 9.6 milliárd cseh korona volt, tehát nem lényegesen több. Számítsuk azonban Ausztriát Németországhoz, akkor a következő érdekes kép alakul ki: a cseh-német forgalom az Anschluss után 12.6 milliárd csehkoronára nő és az utódállamokkal való cseh forgalom 5.5 milliárdra, csökken. Nem kell magunk e' é képzelnünk a térképet, amely Csehország teljes német körülkarolását az Anschluss esetén nagyszerűen szemlélteti: a két szám meggyőzően mutatja, hogy Csehország a német gazdasági érdekszférában van benne és sokkal jobban függ Németországtól, semhogy a Duna völgyében *önálló* vezető hatalom lehetne, noha mint a kis entente vezérének ia Dunamedence jelentős része politikai szövetségese. Ami befolyást a dunamenti államokra gyakorolni tud, meg kell ezt a befolyást osztania Németországgal, majd idővel át kell neki engedni teljesen. Előbb természetesen Lengyelországgal kell Németországnak kereskedelempolitikai háborúját befejeznie, azután kerül sor a nagy döntő mérkőzésre Csehországgal is. Mert az a 12.6 milliárdnyi cseh-német forgalom, szemben az 5 és fél milliárdos cseh for-

galom az utódállamokkal, ma még csak tarifaszerződés nélkül jön létre. Csehszlovákia nem könnyen tud ma tarifaszerződést kötni Németországgal, mert ipara védelmére nagyobb vámokat kell alkalmaznia, mint amekkorát a németek engedélyezni hajlandók: kitér tehát a német túlsúly előtt és tarifaszerződés helyett a legtöbb kedvezmény alapján bonyolítja le a forgalmát a német közgazdasággal. De nem lehet soká kitérni a tarifaszerződés megkötése elől. Németország tárgyalásokra fogja kényszeríteni, mert módjában lesz a cseh kivitel 50 százalékára döntő csapást mérni, míg a német kivitel Csehországba az összkivitel néhány százalékánál többre nem rug. Csehország egy német-osztrák (és esetleg lengyel-magyar) koncentrikus gazdasági támadással szemben nem tarthatja magát: kénytelen lesz leülni és tarifaszerződésről tárgyalni Németországgal és a prohibitív vámokról lemondani. A cseh vegyipar xóéldátil, amely hadiérdekekből is az áru értékének 100 százalékát is meghaladó vámmal van védve, mihelyt a tarifaszerződés mérsékelt vámvédelmét élvezheti csak: a német vegyiparral szemben nem is gondolhat komoly küzdelemre. S általában, a kis területre támaszkodó cseh ipar (milyen ostobaság volt cseh szempontból az 52 milliós fogyasztóterületet széjjelrobbantani) el van veszve, mihelyt a német iparra úgy kerül szembe, hogy normális vámnál nagyobb vámvédelemre nem támaszkodhat, S a dolog természete szerint Németország nem fogja túrni, hogy prohibitív vámokat

állítsanak útjába s türelme elfogy abban a pillanatban, amelyben sikerült teljes békés szellemű meg egyezést kötni Franciaországgal.

A cseh nagyipar, melynek jelentős része német, megsemmisítő vereség előtt csak úgy menekülhet, ha – csatlakozik Németországhoz. A döntő mérkőzésre nem is kerül sor. A cseh németiség már megtalálta hangját, politikailag élénken szervezkedik, még pedig nem irredenta szölamokkal: nem akarnak többé elszakadni a csehektől, hanem együtt belépni a nagy német egységbe.

Egy komolyan megalapozott revíziós mozgalom megtanítaná a világot arra, hogy *az osztrák Anschluss problémája mellett van egy cseh Anseliluss-probléma, jelentőségében amannál nagyobb.*

Mert igaza volt Bismarcknak, hogy amely hatalom ura Prágának, ura a kontinensnek is. Ráérünk a revízióval és várunk kell a kedvező alkalomra, míg számunkra megérik! De hiszen az új Közép-Európa alakulóban van és az Anschluss jelszava csak egyik észrevett tünete ennek a szakadatlanul folyó alakulásnak. Egy másikra előbb mutattunk rá és meg vagyunk győződve, nem sok idő kell és hangoz lesz Európa a cseh függetlenség veszedelmétől. Hogy miért fáj ezért a fejünk? *Mert akármelyik utódállam bukása a magyar revíziós gondolat bukása* és ha a magyar gondolat a Duna völgye rendezésével elveszti szerepét: az utódállamok is elvesztik önállóságukat. A világnak meg kell tudnia és világosan fel kell ismernie, hogy *a magyar kérdés rendezésén ke-*

*resztül óvhatják meg az újjáteremtett és megnagyob-
bított dunamenti államok maguknak külön-külön és
együttesen a Dunavölgyének önállóságát a nyugodt
fejlődésnek és Európa egyensúlyának. A mai meg-
oldás rövid tíz esztendeje megmutatta, hogy tartha-
talan állapotot idézett fel: mindegyik külön-külön
beteg és együttesen tehetetlenek a Duna völgye (mál-
lásának védelmére. Miközben közös erővel nyomják
el Magyarországot, egymás erejét örölik fel és egyen-
ként esnek áldozatul kívül álló hatalomnak.*

Ha Magyarország körül megfelelő határkiigazi-
tás után Erdély autonómiát kap, a Felföld autonó-
miát kap, Horvátország autonómiát kap és szoros
gazdasági egységbe forrnak össze: tudnak Cseh-
szágnak olyan gazdasági szerződést kínálni, amellyel
ez megvetheti lábát és megvédheti önállóságát. Mert
az ekként meg-teremtett gazdasági egység, amelyhez
bizonyos feltételekkel Románia és Szerbia is csatla-
kozhatnának, óriási lehetőségeket rejt méhében, hi-
szen eddig még sohasem élhetett magának, igazi fej-
lődése meg sem indulhatott. Sőt Lengyelországgal is
termékeny gazdasági kapcsolat jöhetne létre és
ekként kialakulna a hatalmas agrár front, mely
mint egyenlő rangú fél tudna megfelelő szerződése-
ket kötni a Nyugat ipari államaival, de tudna neki,
mint gyors fejlődésnek induló és nagy fogyasztó-
tömegekre támaszkodó tárgyalófél, óriási értékű kon-
cessziókat is tenni.

Íme: a revízió végső konzekvenciájában a ma-
gyar kérdésen keresztül súlyos európai problémát
old meg.

Az önkormányzati szellem kifejlesztésén keresztül bontakozhatunk ki a gazdasági és politikai válságból.

Az elmúlt hét parlamenti vitáiban sok szó esett a vidéki önkormányzati szerveinek fejletlenségéről, a központi hatalomtól való nagymértékű függéséről és az ezzel járó visszaélésekről, de az el-[^]lenzéki szónokok megelégedtek azzal, hogy diszpolgárságot szállító intézményeknek bélyegezték ezeket az önkormányzati szerveket, holott rá kellett volna mutatni arra, hogy helyes funkcionálásuk nélkül a nemzet életbe vágó gazdasági problémái megoldhatatlanok maradnak.

A törvényhatósági bizottságok elnéptelenedéséről mondtak panaszos beszédet, a vármegyék teljes elalvásáról, ami veszedelmes baj, mert hiszen az önkormányzati szervek egyre inkább gazdasági tartalommal telnek nieg, ahol szabad fejlődésben vannak és semmiféle nemes tartalommal sem telítődhetnek, ha csak látszat életet élnek. A korrall való haladás tehát, amely csak egészséges szervezet és egészségesen funkcionáló szervek által mehet végbe, az alvó és nem funkcionáló önkormányzatunk által meg van akasztva, sőt vissza van vetve. Minden,

ami más nemzetnél az egészségesen működő szervek funkciója, nálunk a centralizált hivatalos észre van bízva, amely száz és százezer lélek összeműködő munkáját még akkor sem pótolhatja, ha a genialitás minden jellemző vonásával van fölruházva. Vajjon az ész végezhetné-e oly tökéletes szabatosággal belső szerveink munkáját, amely a természet rendeltetése szerint az ész közreműködése nélkül megy végbe! Ha az ész vállalná például magára, hogy: most megindítom a máj munkáját a szükséges epe kiválasztásra, most megnyomok egy gombot az emésztéshez szükséges gyomornedvek fokozottabb termelésére: mennyi baj keletkeznék ebből, nem is szólva arról, hogy az ész valódi hivatását emellett nem tölthetné be.

Magyarországot a sok ész teszi tönkre és a szervek fogyatékos funkciója, a fogyatékos funkcióval járó elsenyvedése. Az önkormányzati szervek közös munkába foglalják össze a szétszórt erőket, ez erősíti bennük az összetartás érzését, kifejleszti az érzéket a közös problémák iránt, melyek csak közös erővel oldhatók meg, egyszóval kifejleszti azt a közszellemet, amely nélkül nagy gazdasági célokat megvalósítani nem lehet. Hogy ilyen közszellem kifejlődését a vidék legapróbb önkormányzati szerveiből kiindulva nem látták szívesen a kettős monarchia idején: ezt természetesnek kell tartanunk, hiszen a kényelmes kormányzásnak Magyarországon a főfeltétele volt, hogy aludjon a vármegye és legyenek néptelenek a törvényhatósági bi-

zottságok: a gazdasági és politikai öntudat kibontakozása ne zavarják a centrális hatalom nyugalomát. Túlságosan nem is zavarták, az időnként fel-lángoló magyar gondolatot visszaverte a centrális hatalom és ártatlan zsörtölődésben élte ki magát, de amikor jött a világ-konflagráció, a nemzet szervezett erejétől féltett és óvott centrális hatalom önmagában omlott össze.

Csodálatos, ha ugyan nem megdöbbenő, hogy az összeomlás után nem az a felfogás vált uralkodóvá, hogy az államhatalom csak a nemzet szervezett hatalma lehet, ha az új nagy megpróbáltatásokban helyt akar állni és a nemzetszervező munkának alulról kell megindulnia és első sorban azoknak a funkcióknak elvégzésére kell alkalmassá tenni az ország népét, amelyek által valóban nemzetté válik: szervezett hatalommá, a nemzetek gazdasági és kulturális küzdelmében erőssé. A nemzet ujjaépítésének ez a nagy munkája az önkormányzati szervezeteknek, az önkormányzati szellemnek erőteljes kifejlesztésén keresztül történhetik meg. Első sorban tehát a meglevő törvényhatóságainkat, vármegyéinket teli telíteni új tartalommal; működésüket szélesebb alapra helyezni, autonómiával ellátni és lassanként magasabbrendű funkciók ellátására képesíteni. Ezek mellett azonban egész sereg új önkormányzati testületet kell szervezni a tanya-világ bevonásával és a legszélesebb néprétegek közreműködésével.

Amikor Anglia a középkorban meg akarta

állapítani az önkormányzatra alkalmas egységeket, mértéke ez volt: gyalogszerrel, kényelmesen mekkora területet lehet a munka elvégzése mellett egy nap bejárni? A nagyobb önkormányzati egységnek, amely alá amaz rendelve volt, a mértéke az, hogy lóháton mekkora területet lehet egy nap kényelmesen és a munkát elvégezve, az étkezési időt beszámítva, bejárni. így képződik és így van még ma is 1850 önkormányzati testület Angliában, széleskörű autonómiával és csak legfelső fokon függve a törvényhozástól, nem a kormánytól. Hány napi járóföld van Csonka-Magyarország különböző területein, ahol szétszórt tanyák vannak, ahol organisait életnek nyoma nincs, a községek elpusztultak, az utak járhatatlanok, piacoktól el van zárva és ha odatartozik is valamely törvényhatósághoz: eleven kapcsolatba vele, az élet ezer problémáján keresztül nem jut. Kezdődhetik e itt felsőbbrendű gazdasági és kulturális élet másként, mint a szétszórt és primitív tanyavilág organizálásával, községekbe tömörítésével és széleskörű autonóm testületek megszervezésével, melyek a tömérdek probléma megoldásában tevékeny szerepet töltenek be?

A szétszórt erőknek tömörítése és önkormányzati tevékenységre való serkentése már magában is Programm és programm az is, hogy a régen funkcionáló vármegyék és törvényhatóságok friss szellemmel telítessenek és komoly munkára szedelőködjenek össze, szemben azzal a kormányjavaslattal, amely függésüket teljessé teszi, ami különben csak

azt eredményezheti, hogy mozdulatlanság, tespedés válik úrrá ott, ahol mindennek erjednie kellene, ahol az életakarásnak, a haladásnak, az újításoknak százféle változata foglalkoztatná szükségképen, az elméket. A kormányzat – sajnos – nem ismerte fel, hogy amíg az ország apró kis részleteiben is önkormányzatra szervezve nincs, addig tulajdonképpen a túlméretezett és minden hatalmat központosító kormányzatnak nincs is valóságos végrehajtó ereje, ha valóban keresztül akar vinni valamit a nemzeti politika terén, vagy gazdasági előbbrehaladásunk érdekében. Ha nincsenek együtt a falukon és tanyákon szétszórt elemek napi kérdéseik, súlyos sérelmeik megbeszélésében és az orvoslás törekvésében: nincsenek együtt akkor sem, amikor tőlük akarnak valamit és főleg, ha áldozatot akarnak. A legmélyebb rétegekig lehatoló önkormányzati testületek megteremtése és funkcionálása nélkül a centrális hatalomnak nem lehetnek mélyre hatoló gyökerei és nem a nemzetnek, hanem csak egy pártnak a hatalmát tudja kifejteni. Ez azonban a nemzetközi versenyben, akár gazdasági, akár politikai területen teljesen elégtelen. S ha ezen a helyen azt szögezzük le újra és újra, hogy gazdasági erőnket nem tudjuk kibontani, gazdasága téren nem tudunk versenyt állni, ennek végső oka, hogy java erőink az országban szét vannak szórva, primitív gazdálkodási 'formákban különülnek el egymástól s panaszaikról senki sem vesz tudomást: nem is panaszkodnak hát, életigényeik teljes lefokozásával tengődésre ítélik

önmagukat, ezzel természetesen az országot is. Az állam budgetje pedig nagy, az ország gazdasági mérlege veszedelmesen passzív.

Engedjék szóhoz jutni a sok panaszt és sérelmet, a javulást ígérő programot, az életre keltett és széles néprétegekre kiterjesztett önkormányzati testeken keresztül. Hadd jussanak egymáshoz közelebb az emberek, hadd ismerjék meg egymással való beszélgetés során boldogulásuk akadályait és hadd keltsék föl egymásban kölcsönösen a bizakodás szellemét, hogy közös erővel tudnak egymáson segíteni. S hadd választódjanak ki közülök azok, akiket mindnyájan vezetésre alkalmasnak tartanak. Így keletkeznek csoportok, kiválasztott vezetővel, a vitatkozásban kicsiszolt eszmével: kész kis organizáció, inicialó képességgel, saját bajaik fölismerésével és a helyzet javítására irányuló közös törekvéssel. S ilyen organizációk serege kapcsolódik majdan össze felsőbbrendű szervezetté, melyek együttesen a nemzet szervezett hatalmát alkotják. Miért irtózunk mi attól, hogy az organizálatlan vidék ilyen önkormányzati tevékenységben önmagára eszméljen! Bizonyos, hogy az önmagára eszmélés követeléseket szül és a kifejlődött Önkormányzati szellem programokat hoz létre, elsősorban természetszerűleg a helyes problémák megoldására, amelyek legtöbbször kicsinyített országos problémák. Az ilyen alulról jelentkező követelés, alulról sarjadt program a minden kezdést ellenző centrális hatalomnak nincsen ínyére. A helyi kérdésekkel való foglalkozás

például a tudás szomjúságát is fölkelte és az önkormányzásban részes gazdák (túlnyomórészt természetesen parasztgazdák) követelik maguk számára a tanító intézmények megteremtését, amint legszembeűnőbb módon Dánia parasztsága követelte és valóította meg, de megvalította Hollandia, Franciaország parasztsága is. S amíg Dániában a mezőgazdasági oktatás általános és a felsőbbrendű mezőgazdasági tanítás is széleskörű, minden kisembertől hozzáférhető, addig nálunk egy pár intézmény áll rendelkezésre és a két főintézet állások megszerzésére képesít és a diplomát nyert gazdatisztek nagy része hasztalanul sajátította el a mezőgazdasági tudományokat: állás nélkül vergődik, ahelyett, hogy a millió saját földdel rendelkező gazdát tanítanánk meg a fontos tudnivalókra. Az a gyakorlati tudomány tehát, amelyből az országnak élni kellene, nálunk nem mindenki által megszerezhető kincs, mert éppen ami legnagyobb szükséglet, eleven önkormányzati tevékenységben nem válliatik öntudatossá, még kevésbbé érlelődhetik vissza nem utasítható követeléssé.

Csak mellesleg hangoztattuk, hogy az önkormányzatban összeműködő csoportok lassanként olyan szellemet fejlesztenek ki magukból, amely minden téren való együttműködésre képessé teszi őket. Az önkormányzathoz szokott elemek alkalmassak a szó nemes értelemben vett szövetkezésre, olyan gazdasági kooperációra, melyek ma már nélkülözhetetlenül szükségesek, hogy az éles gazdasági ver-

senyben helyt lehessen állni. Hogy nálunk inkább szatócsboltok alapításában, mint termelési és értékesítési problémákban élte ki magát a szövetkezeti mozgalom, nem kis részben a sorvadásnak indult önkormányzati szellemnek lehet tulajdonítani. Fö-lülről, centralizált igazgatósággal s a tagok aktív közreműködése nélkül dolgozó organizációk ezek, éppen úgy, mint a lakosság aktív közreműködése nélkül operáló kormányhatalom. Ám Dánia a lakosság aktív közreműködésével a világ legnagyobb vaj-exportálója, sertéshús kivitelében a legnagyobbak után negyedik helyen következik, mi pedig, a tejjel-mézzel folyó Kánaán, nem egyszer dán vajjal pótoljuk hiányunkat és sertést keveset viszünk ki. A legkisebb területet is önkormányzati tevékenységben egyesítő Dánia, a mezőgazdasági gyakorlati tudást, az iskolák százaival és kísérleti telepek tömegeivel (3000 fiókteleppel állnak ezek minden egyes gazda rendelkezésére, úgy, hogy például a tehenészettel összefüggő kísérletek sok esetben a kis parasztgazda istállójából indulnak ki): a mezőgazdasági termékek nemesítését oly fokra emelte, hogy minden fejre 660 pengő kivitel jut fejenként, míg mi alig érjük el a fejenkénti száz pengős kivitelt. Ez a két szám hű kifejezője az erő szervezettségének az egyik oldalon a teljes szervezettségnek a másikon. Két esztendeje történt, hogy a dán sertéshuskivitelre az angol elzárkózás súlyos csapást mért, olyant, amilyen ellen mi tanácstalanul adtuk volna fel kiviteli érdekeinket. Bövid pár hét alatt átnyergelt és berendezkedett a

dán mezőgazdaság a sertéshús olyan feldolgozására, hogy akadálytalanul vihették az angol piacra. Megtehetette ez a szervezettség a hatalmával, a kommandóra termelési irányt változtató mezőgazdasággal, amely elterjedt napi- és szaksajtó útján, különböző önkormányzati központok útján gyorsan tájékozik és mint villamos ütésre reagál a kívánt irányban. Mert mindig igaz volt, ma fokozottan igaz, hogy gazdasági tevékenységünkkel örökösen csatarendben kell állnunk és a világhelyzet változásához képest termelésünkkel mozdulatot tennünk. Dánia mezőgazdasága jól csatázik, a magyar mezőgazdaság pedig szervezetlenül, kicsiny akciókepesseggel csetlik-botlik, vészit tért a világversenyben, végső okon azért, – mert önkormányzati szellem híján erőit semmilyen téren sem képes koncentrálni s ma is az a program járja, hogy az amúgy is élettelen törvényhatóságokat és vármegyéket a centrális hatalom alá kell teljesen rendelni, ahelyett, hogy az egész vonalon felszabadítanak és organizálódni engednék a nemzet legszélesebb rétegeit.

A nemzetek nagy gazdasági mérkőzésében, ahol a nemzet szervezett erejére van szükség, párt-szervezet hatalmával semmire sem lehet menni, de föltétlenül meg kell hátrálni és el kell bukni.

A magyar agrár-törekvések nagy jelentősége a duna-völgye új rendezésében.

Az agrár-krízis súlya egyre nyomasztóbban érezteti hatását egész gazdasági életünkre, de mi szeretjük magunkat megnyugtatni azzal, hogy máshol is van agrár-krízis, amiből szinte önként következtetjük: ha a gyógyulás folyamata megindult máshol, majd megindul itt is. Ám a mezőgazdaság krízisének egészen más a karaktere Németországban, Ausztriában, Franciaországban, mint nálunk, mások az orvosszerek is. Németországban például a földbirtok eladósodásában nagy szerepe van a valorizációs törvénynek, mely a békebeli aranyadóság 25 százalékaival megterhelte a birtokot, míg nálunk ilyen címen semmi sem terheli a földet. A 25 százalékos német megterhelés azonban erősítette a német középosztályt, amelynek kezében a záloglevél visszanyerte békeértékének 25 százalékát és ennek a középosztálynak megnövekedett fogyasztóképessége hasznára van a német mezőgazdának. A mi háboruutáni adósságcsinálásunk azonban nemcsak egészen új adósság, éppen ezért gyorsabb ütemű a magyar gazda eladósodása, mint a németé,

de teljes egészében a külföld élvezi a kamatát s nem a magyar középosztály, a magyar mezőgazdaság fogyasztója. A szociális terhei is sokkal nagyobbak a német mezőgazdának, mint a magyaroknak és nem kis részben ez az oka a német agrárkrízisnek. Anélkül azonban, hogy a német és a magyar agrár-krízisnek összes okait felsorakoztatni akarnának, a gyógyulás lehetőségének nagy különbségére mutatunk rá: a német mezőgazdaság hatalmas fogyasztótömegekre támaszkodhatik és a szükségletet kielégíteni nem is képes, a magyar mezőgazdaságot pedig kicsiny és gyöngye fogyasztó lakosság erős exportra utalja vámmal védett területek felé.

Ne elégedjünk meg tehát általánosságokkal és ne mondjuk, hogy a magyar agrár-krízis csak része Európa mezőgazdasági válságának. Hiszen ma legolcsóbb a magyar búza egész Európában, még sincs meg benne a tendencia, hogy menjen a drágább árnívó felé. És Budapesttől puszkalövésnyire. Szobon túl 5 pengővel ér többet a búza mázsája.

Mezőgazdasági értékeink lecsúszása és forgalomképességének megcsökkenése: Csonka-Magyarország lecsúszásának és nemzetközi érvényesülésének mértékét mutatja.

S ha a magyar agrár-törekvések utat és módot találnak arra, hogy mezőgazdasági termelésünk fokozódó súllyal esik latba a világversenyben: az egész ország fölemelkedése fogja jelezni ezt a sikert. A magyar nemzet újra tért hódít a világ meg-

becsülésében és nemzetközi jelentőségét a reális tények demonstrálják. Miként érhetik el ezt a célt a magyar agrárok? Bizonyos, hogy a környező ipari államok mai elzárkózásának fenntartás avál mezőgazdaságunk helyzete még rosszabbodni fog. A mezőgazdasági kultúra mai színvonalán a termelés fokozása olyan területeken, amelyeken sűrű lakosságú fogyasztó kéznél van, védvámval és egy kis hatósági támogatással elég gyors ütemben hajtható előre. Ausztria például ebben az esztendőben 4.5 millió mázsa gabonaimportjával tudja fedezni a szükségletét, míg 1919-ben 8.6 millió mázsát vitt be. S a következő esztendőkben lecsapol ássál, öntözéssel akkora területeket vonnak mivélés alá, az állatállomány erős növelése mellett, amivél a trágyatermelést fokozzák, hogy szakembereik szerint néhány esztendő alatt teljes szükségletüket fedezik. A burgonyatermést intenzív nemesítő munkáival 1919 óta száz százalékkal fokozták és az idén is módunkban volt saját piacainkon az osztrák burgonya versenyt elszenvedni. A cukortermelést kerekén kétszeresére emelték és hatvan százalékat a belső szükségletnek fedezik, öt év múlva elég cukorrépájuk lesz, hogy bevitelre ne legyenek utalva. Summa summarum eddig, 1919 óta, 374 millió schillinggel javította meg az osztrák mezőgazdaság a kereskedelmi mérleget 1928-ban.

Természetes, hogy ebben a tempóban nem lehet tovább fejleszteni az osztrák mezőgazdaságot, mert hiszen a forradalmi idők olyan desolált álla-

potokat teremtettek odaát is, hogy az 1919-iki terméshez képest könnyű volt a következő évek termését fokozni, ezt minálunk is tapasztalhattuk. Magyarázatául szolgál azonban a mezőgazdaság általános leromlása a szomszéd államokban, a mi mezőgazdaságunk aránylagos prosperálására a; összeomlás utáni időszakban. S az azóta bekövetkezett intenzivebb földmivelés körülöttünk mindenütt, főleg azonban Ausztriában és Csehországban, jórészt érthetővé teszik a mi mezőgazdasági helyzetünk romlását.

Hogy Ausztria vagy Csehország mezőgazdaságának intenzív fejlesztésével sem oldja meg a maga válságát, mert mindegyiknek az ipari válságát kell megoldania: ez kétségtelen ugyan, de rajtunk, a mi mezőgazdaságunkon ez nem segít, csak arra mutat mindennél világosabban, hogy az egyiknek a betegsége összefügg a másikéval és így csak együttesen gyógyíthatók. S mert magában mind egyik tehetetlen, vagy politikailag elvakult, hogy a maga ipari válságát megoldhassa: azért fejleszt mezőgazdaságot, aminek fejlesztése egyelőre módjában van. Sőt, ami ennél is érdekesebb és fontosabb: Csehszlovákiában ennek az állapotnak olyan konzekvenciái vannak alakulóban, amelyek ebben a nagy iparállamban úrrá és irányadó hatalommá az agráriusokat teszi, amihez a magyar kereskedelempolitika is hozzájárult a cseh-magyar kereskedelmi szerződés megkötésével.

Éppen a minap, a tízéves jubileumi ünnep

után pár nappal aratták a csehszlovák agráriusok egyik nagy győzelmüket: Englisch pénzügyminiszter megbuktatásával. Ez a pénzügyminiszter volt az, aki az egyoldalú agrár kedvezéseknek ellenállt, akinek bukása alkalmával olvassuk prágai szakember tollából: „A politikai hatalom mostani vezetőinek hozzá nem értése minden szakemberre visztataszító hatással van. Nem lehet a közgazdaságot tervszerűen vezetni és megerősíteni próbálni, ha a nyílt pártérdektörékvések az egész épületet állandóan aláaknázzák. S ezt teszik az agrárok, övéké a politikai hatalom, mint a májusi felvonulásuk mutatta, kitűnően felépített organizációval rendelkeznek”.

Mit is követelnek ezek az agrárok! Az első összeütközési alkalom Englisch pénzügyminiszterrel a répatermelés szubvencionálisa volt. Az agrártermelés jelentékeny minimális vámvédelmet, tehát olyan vámot, melyet semmiféle koncesszió ellenében leszállítani nem lehet, küzdött ki magának és most jöttek a répaszubvencionálás követeléssel. Englisch féltette a maga adórendszerét, a budget teherbíróképességét a pártoktól követelt szubvenció-rendszertől és ellenállt, míg tudott. Most már sürgetik az agrárok az állatvám fölemelését is, az egész gazdasági politikának agrár alapokra helyezését és ezzel a jelszóval mennek választásokba.*

* Az azóta végbe ment tartományi választáson győztek az agrárok.

Englisch a cseh állam és közgazdaság szempontjából mindezt veszedelmesnek találta és félreállt.

Nekünk nem fáj a fejünk a cseh iparért, amelynek versenyképessége, expanzív ereje csökkenni fog és vele a csehszlovák állam jelentősége is. Nekünk a magyar mezőgazdaság feje fáj, melyet a cseh agrár demokrácia szembe állít a Csallóköz, a Vág völgye, a derék tót nép mezőgazdaságával, noha természet szerint összetartoznának. A Felvidék, elpusztított ipara helyett ellenünk fejlesztett mezőgazdasági kultúrát kap kárpótlásul és most Ígérük számára a nagy állatvámot is. Hogy a mi mezőgazdaságunk még kevesebbet vihet be majd Csehszlovákiába, és amit bevisz, annak vámját nem a cseh fogyasztó fizeti, hanem az exportáló magyar mezőgazdaság: az a mai viszonyok között kétségtelen.

Íme: a jövő fejleményei ilyen perspektívát tárnak a magyar mezőgazdaság elé. A békeszerződések következménye az, hogy minden utódállam, Ausztria és Csehszlovákia is, lehetetlen helyzetükből kifolyóan túlhajtott agrár-politikában keresnek menedéket. Ausztria úgy akarja passzív kereskedelmi mérlegét megjavítani, hogy mezőgazdasági kultúrájának kifejlesztésével távol próbálja tartani a mezőgazdasági importot és azt hiszi, hogy egyidejűleg fenntarthatja mai ipari kivitelét. Csehszlovákiában pedig az a helyzet, hogy az annektált agrár-népesség centrifugális törekvéseit, melyek felbontással fenyegethetik a cseh államszerkezetet,

csak úgy lehet paralizálni, hogy belső erőként engedik saját súlyánál jobban érvényesülni. így válik abból a mesterséges államalakulatból, melynek 1927-iki exportjából 84.9 százalék esett az iparra: agrár-állam s így kell joggal félni Englisch lemondott pénzügyminiszternek a mai cseh állami budget és a mai aktív kereskedelmi mérleg alapjainak meg-ingásától.

Közvetlen hatása azonban a cseh állam agrár karakterének a mai szempontunkból a magyar mezőgazdasági export megnehezülése és ha sikerült teljesen kiépíteni az elzárkózás rendszerét: agrár-exportunk csökkenésének be kell következni, noha mai kivitelünk Csehországba már nagyon kicsiny. Hiszen 1927-ben Csehszlovákia szükséglete külföldi mezőgazdasági árukban, egymilliárd pengőre tehető s ebből mi mindössze 157 millió értékűt fedeztünk.

A békeszerződések következményeként tehát olyan fejetetejére állított gazdaságpolitikai rendszer van kialakulóban a Duna völgyén, atriely az egyes utódállamokat mereven és ellenségesen állítja szembe egymással és amely természetellenes alapon próbálja felépíteni az új államok épületét. Sohasem épülhetnek fel ezen a gazdasági rendszeren az utódállamok épületei: az alap mindegyiknél örökös ingásban marad, míg az egymáshoz való gazdasági és politikai viszony szilárd formát ölteni nem tud. Az ellenhatásnak ezzel a fejetetejére állított gazdasági politikai rendszerrel szemben innen Csonka-Magyarországból kell kiindulnia és kétségtelenül ki is

indulna, ha volna itt széles alapon, nyugvó, milliós tagot számláló agrár-szervezet, mely itthon szilárd alapot nyújtana az önkormányzati szellem teljes kifejlődésének és amely kifelé kapcsolatot tudna teremteni és életet tudna önteni azokba az agrár-szervezetekbe, melyeknek élén Erdélyben Maniu, déli szomszédainknál Miacek-ék állanak és ez a hármas szervezet egy irányba vetné latba teljes súlyát, hogy a csúcsára állított gúlát természetes alapjára: a dunavölgyi nagy síkságra visszahelyezze.

Ebben a vonatkozásban is azt látjuk, mily borzasztó hiba, hogy nálunk csak erős kormányzat van, nincs azonban nagy fejlődési fokra emelkedett társadalom, amely a maga sorsát kézbentartani tudná és amely életszükségletének megfelelő eszmékkel telítené a közszellemet és megszületne azt a nagy gondolatot is, amely alól Maniuek éppen úgy nem vonhatnák ki magukat, mint Macekek, s amely a dunamenti államok rendezésében döntő szerepet játszana. S éppen mert a sorvadásra ítélt önkormányzati szellem nálunk az egész társadalmat meddővé teszi az eszmék termelésében is: nincs, ami összefogja, nincs, ami ellenállhatatlan kibontakozó erővé koncentrálja Maniu vagy Macek és a Felvidék helyes irányú törekvéseit. Mind a három törekvésnek találkozni kellene itt nálunk az össze kötő centrummal, mert külön a nagy és közös célt: új alapokra helyezni a dunamenti államok egymáshoz való viszonyát, elérni nem lehet. Maniunak kétségtelenül imponáló fellépése a mindent lenyűgöző

és elkorhasztó korrupció ellen nem fog sikerrel járni, ha Erdélyt hozzáannektált magyar területeivel vissza nem adja rendeltetésének akként, hogy teljes autonómiát biztosítva számára, lehetővé teszi, hogy gazdasági forgalmát a Duna-Tisza völgyébe bekapcsolja. Ezzel nemcsak hatalmas fejlődést indítana meg mindkét részen, hanem ezzel a fejlődéssel érdek-közösséget, az érdekközösségen nagyfokú gazdasági *függetlenség* alapjait rakná le a Duna völgyén a nagy ipari hatalmakkal szemben. Az a gondolat, amely a regátbeli románság uralmát hatja át: Erdély politikai és gazdasági elnyomásával egy klikk párturalmat fenntartani, nem kelhetne többé életre. Ellenben Erdély és Magyarország gazdasági összekapcsolásával megindított nagyszerű fejlődés magával ragadná a regátbeli románságot is.

Ugyanezt a gondolatmenetet alkalmazhatjuk déli és északi szomszédaink felé is. Hiszen a kisantant annyi év eltelte után itt van ma is, anélkül, hogy a vezető és nagy ipari fejlettségű cseh impérium meg tudta volna találni ennek a politikai szövetkezésnek gazdasági alapjait. Éppen a minap hagyták el Prágát a jugoszláv megbizottak: nem tudtak még csak alapot sem találni a kereskedelmi szerződések megkötésére és csalódottan tértek haza. Erősödő cseh agrárpolitika mellett, az állatvámok felemelése tervével, vajjon mit is nyújthatna Csehország Jugoszláviánaki A múlt évben pedig az egész cseh bevitelben 3.27 százalékkal szerepelt Jugoszlávia és 3.60 százalékkal Románia. Lehet erre a

gazdasági forgalomra tartós politikai szövetséget építeni?

A magyar agrártársadalom, híjján a millió gazdát magában foglaló, befelé és kifelé is nagyszúlyú szervezeteknek: a kormányzatra bizza a maga nagy érdekeit. A külügyminiszter azonban éppen a héten nyilatkozott meglegéddel kivitelünkről, hibát csak behozatalunk nagyságában lát. Hogy a külföldi eladósodásunk mértéke magában megkívánna erősen fejlődő exportot, hogy az államháztartás fokozódó súlya sem viselhető el nagyobbodó termelés és kiviteli tevékenység nélkül, hogy a következő években eddigi kivitelünk is fenyegetve van, ellenben a behozatalunkat alig csökkentheti más, mint lerongyolódásunk és eladósodottságunk: minek tegyük ezt az ellenvetést? Minek utaljunk a német-magyar tárgyalás kudarcára és arra, hogy Németország, megkötvén a német-román pénzügyi egyezményt, készül a német-román kereskedelmi tárgyalásokra is, készül a szorosabb német-román gazdasági kapcsolat megteremtésére is. Ha ez sikerül: Magyarország izolálása még teljesebb lesz, az utódállamok fejetetejére állított és egymással sűrűlő kereskedelempolitikai irányzata erősödik, a Duna völgyének gazdasági koncentrálása, közös védelemre a nagy ipari államokkal szemben végleg lehetetlenné válik: mindez egyik válságot idézi fel a másik után.

Maniunak Bratianu korrupt és Erdély gazdasági és politikai életét fenyegető hatalma ellen na-

gyon súlyos küzdelme lesz. A német törekvések kivédésére alig marad ereje, mert egyszerre több fronton nem harcolhat. A hátvédet a dunamenti agrár-államok együttes törekvésében találhatná meg; abban a nagy gondolatban, mely alkalmas a Duna völgye új rendezésével létrehozni a megbomlott egyensúlyt és szilárd alapokra helyezni Közép-Európát.

Szilárd Közép-Európa azonban addig nem képzelhető, amíg Magyarország széles alapon kifejlődő önkormányzati képességével, agrár népének a legutolsó tanya-házig elhatoló szervezettségével jegecedő pontul nem szolgál a független dunamenti államrendszer kialakulásának, mely egyensúlyt tart Németország felé éppen úgy, mint Oroszország felé. Ezt a hivatást a mai Magyarország, melynek csak kormánya erős, társadalmát azonban a széthullás veszedelme fenyegeti: betölteni nem képes. A mai Magyarország felé, az úgynevezett magyar igazságok felé a világ figyelmét ráfordítani nem lehet kellő erővel, mert csak nagy nemzeti és nemzetközi hivatásunk betöltésére való szüntelen törekvés az a nyelv, melyet mindenki megért s amely a világ lázas érdeklődését kelti fel.

Hogyan értsen azonban meg a világ bennünket, hogyan legyen fogékony a rajtunk esett szörnyű sérelmek iránt, ha mi egyebet sem teszünk, mint önmagunkat fokozzuk le önkormányzati szerveink elsorvasztásával, ha kormányzatunk tevékenységét a magasabb rendű szellemi élet kifejlő-

désétől való aggódó félelem hatja át; ha mindaz, ami közkinccse és szabadon élvezett joga a nyugati nemzetek minden tagjának: titkos választói jog, véleményszabadság, sajtószabadság, az érvényesülés egyenlő eshetősége stb. nálunk kormánytól függő kegy; ha ezt az alárendeltségi viszonyt nemcsak minden ellenhatás nélkül túrjuk el, de kultuszt csinálunk belőle: hogyan értse meg a világ a mi jajszavunkat, amikor elcsatolt területeink elnyomásáról panaszkodunk!

Előbb magunknak kell teljes szellemi és gazdasági fegyverzettel megindulni a fejlődés útján: erőink felszabadításával és szervezésével, termelő képességünk sokoldalú kifejlésztésével és mihelyt ez folyamatban van, demonstráltuk a világ előtt hogy testvéreink ime el vannak nyomva, nem tudnak követni bennünket a haladásban s közel a veszedelem, hogy a mi haladásunkat is megbénítják. Elszakított területeink elnyomását csak a mi erőteljes fölfelé törekvésünk szemlélteti, a fölülről nem korlátozott szárnyaló szellem a közélet minden területén, nemcsak a világ számára, de Maniuek, Macekék, sőt Hlinkáék számára is. A magyar mezőgazdaság a Duna-völgyének gazdasági koncentrációjával ellenállhatatlan erővel törne magának utat a nyugati ipari államok felé, az egészséges fejlődés biztos alapját teremtve meg. A mai helyzet fenntartása esetén a magyar mezőgazdaság sötét napoknak néz elébe és természetesen vele az egész közgazdaság.

Ki jöjjön és milyen programmal?

A lépten-nyomon felbukkanó kérdésre tehát: ki jöjjön, ha ez a kormány megbukott, van-e ennél tehetségesebb és rátermettebb, vagy – van-e ilyen is azok között, akik előtérben vannak s nem kell-e visszanyúlni Simonyi-Semadam Sándorig, vagy Huszár Károlyig, a chaotikus idők miniszterelnök mértékéig: egyszerű a válasz. Jöjjön a felszabadított önkormányzati szellem, jöjjön a százezrek, a milliók kooperáló együttműködése: a tanyák, a falvak, a városok, a megyék, a főváros problémáinak megoldására, miközben az alkalmas vezetők természetes kiválasztódása is megindul és egészen bizonyos, hogy az országos nagy ügyek intézésére is a képességek szakadatlan sora áll majd rendelkezésre.

Nem egy embert kell tehát keresnünk, akire az ország vezetését rábízhatjuk, hanem a vezérségre alkalmasabb kiválasztódásának folytonossága kell, az önkormányzati tevékenység állandósága és az új és új problémák megoldásához szükséges képességek kifejlődése kell. Mert ezen az utón mehet végbe csak a társadalomnak legapróbb részletekig való organi-

zálódása, felsőbbrendű életre való berendezkedése, melyben vezéri funkciót egész sereg alkalmas ember tölt be a legkisebb falutól föl a legmagasabb helyekig s a miniszter vagy miniszterelnök csak egy a sok között: a nemzet organisait ereje, a nemzet életfunkciójának egészséges működése az, ami pótolhatlan: sohasem a miniszter vagy a miniszterelnök személye. Ott, ahol remegve gondolnak egy miniszterelnök bukására vagy összeroppanására: a nemzet organizációban, életakarásában, a nagy küzdelmekre való felkészültségében van súlyos hiba és nem a nemzet maga az, mely a változástól fél, hanem az uralmát féltő érdekcsoport. A nemzet maga, éppen mert az alkotmányos élettől el van szoktatva, fásult, közömbös és minden rosszat hangtalanul tűr, amit egy kis jóakarattal a kormányzással való megelégedésnek is lehet minősíteni, a párturalom pedig éppen ebben a tespedő állapotban terbélyesedik az ország egyetlen hatalmává s ezért irtózik a változástól, amely két irányú lehet, de egyik sem hozhat neki semmi jót. Mert vagy az alkotmányos szellem tör utat magának és akkor a nemzet életcéljai felé való erőteljes megmozdulás az útjába eső pártszervezetet szétszórja, vagy pedig a párturalom nyomása alatt a szétesés a desorganizálódás folyamata olyan mértékben halad előre a társadalomban, hogy a nyomorúság és elégtelenség feszítő ereje veti szét a pártkereteket. A mostani viszonylagos nyugalom semmiképpen sem maradhat meg. Nem sok évnek kell elmúlnia, hogy a mai

stabilnak hitt helyzetet a felfordulás veszedelme fenyegeti és a párturalom részesei szorongó érzéssel ragaszkodnak a mai kormányzathoz és ez aggodalmas kérdésre, ki jöjjön utána: még nehezebb lesz a válasz.

Jöjjön tehát minél előbb a felszabadított önkormányzati szellem, míg nem késő. Induljon meg ezzel a felszabadított szellemmel az alkalmas vezetők kiválasztása, mert akkor megszületik a program is, a párturalmat helyettesítő új párt-szervezet is. Megszületik a program is, mert az alkalmas vezérférfiak természetes kiválasztódása és a nagy nemzeti céloknak és eszméknek megérjélődése *egy és ugyanaz a processzus*. Az önkormányzati tevékenység szüneteltetésével, háttérbe szorításával és elsorvasztásával nemcsak a vezéri képességek kiválasztódását akasztottuk meg, de nem engedjük megszületni azokat a gondolatokat, azokat az eszméket, melyek a nemzetet a haladás útján előre viszik. Egyszerre van vezér és program is, mert egy forrásból születik a kettő: ha szabaddá tettük a közakaratot, életre keltettük minden vonatkozásban az önkormányzati szellemet, mely párturalmat nem tűr meg.

Állíthatja-e valaki, hogy egy országnak van vezére, ha nincs programja, mely szerint életét berendezi, céljait megvlasztja, küzdelmeit megvívja? Eszme nélkül, nyíltan hirdetett ideálok nélkül, világosan formulázott program nélkül nincs vezére egy nemzetnek. S vajjon az előző fejezetekben nem

azt mutattuk-e meg, hogy napról-napra élünk programtalanul a legsúlyosabb válságok felé bukda csolva! S mégis ahelyett, hogy keresnénk a vezért, hívogatnánk a megmentőt: remegünk a változástól s susogva kérdezzük egymást, jöhet-e jobb?

Öntudatos nemzet, saját élelcéljait átérző, magának programot alkotó nemzet nem tűri egykedvűséggel a rázúduló gazdasági bajokat, nem tekinti ezeket elkerülhetetlennek, mint a jégverést, hanem segíteni próbál magán minden eszközzel, alkalmas kormánymegválasztásával is. Amely kormányzat nem alkalmas a bajok orvoslására, a nemzet nagy ügyeinek előbbrevitelére, annak mennie kell, annak helyénmaradása: általános anyagi és erkölcsi romlást idéz fel.

Egy kormányzat, mely abból él, hogy minden eszközzel megakasztja a nemzet öntudatra ébredését, alkotmányos erői kifejlesztését, voltaképpen egy programot ismer: ne születhessek meg a nemzet számára semmiféle program és ne emelkedhessek fel senki életre való program által igazi vezérségre, mert ez a párturalom halálát jelentené. Nem kétséges, hogy ez nálunk könnyen járható út, hiszen évszázadok szoktatták el a nemzetet alkotmányos gyakorlattól és sokkal nagyobb képességeket és nagyobb fokú önzetlenséget követelt volna meg a másikkal, egyedüli helyes irány: felrázni a nemzetet a százados kábultságából, programhirdetessel szüntelen háborgatni és nyugtalanítani, hogy rendkívül súlyos helyzetére ráeszméljen és az önálló szellemi élet ki

alakulása erőteljesen meginduljon. Tíz esztendő telt el az összeomlás óta s mi még mindig a nemzet gyöngeségére építjük kormányzatunkat, azokra a princípiumokra, amelyek segítségével századokon át megtörték életerejét és alárendeltségi viszonyba kényszerítették.

Az a tény, hogy a Károlyi-korszak zagyvaságából nem kristályosodott ki szilárdan megalapozott alkotmányos élet és a szakszervezeti eszme hódította meg az államhatalmat és készíthette elő a bolsevista anarchiát: kétségtelenül mutatja, hogy a magyar nemzet előzően nem élte saját életét és nem fejlesztette ki magából azokat az intézményeket, szerveket és szervezeteket, amelyek által az általános összeomlásból diadalmasan emelkedik ki az élet teljességét követelő nemzeti eszme, aminthogy körülöttünk mindenütt (Ausztriát kivéve) a nemzeti gondolat repesztette szét a kettős birodalom szervezetét. Vajjon lehetett volna-e a magyar királyság területén akkora feszítő ereje a nemzetiségi gondolat fellángolásának, ha csakugyan élő valóság és intézményeket teremtő erő a, magyar nemzeti gondolat? Mi hajlandók voltunk elhinni, amint ellenségeink hirdették, hogy a magyar sovinizmus tette túrhetlenné a nemzetiségek helyzetét, holott a magyar nemzeti eszme mély álomban volt az összeomlás idején és azért léphetett helyébe más nemzeti törekvés.

Levontuk mi abból a tanulságot, hogy a szakszervezeti terror azért lehetett úrrá rajtunk, mert

nemzeti öntudat nélkül éltünk, mert az önkormányzati szellem teljes hanyatlásban volt és minden hasonló terrorisztikus kísérletnek a nemzeti öntudat felébresztése, az önkormányzati szervek talpraállítása a biztos ellenszere! A párturalomra való berendezkedés sajnálatosan mutatja, hogy nem vontuk le a tanulságot és azt hisszük, hogy nem a nemzet életerejében, nem a társadalomnak önkormányzati tevékenységével kifejlesztett szerveztségében van a biztosíték minden felforgató törekvessel szemben, hanem a kormányhatalom eszközeiben. Kényelmes álláspont ez is, mert eltakarja az eszme szegénységét, a programmtalanságot és örök jelszól marad: védekezés a kommunisztikus felforgatás ellen. S minél tovább él a párturalmi kormányzat ebből a jelszóból, minél mélyebbre süllyedünk a deszorganizálódás útján: annál inkább igaza lesz. Szükség lesz minden erélyére, hogy a szociális bajokkal megbirkózzék. *S a kormányzat labilitása akkor növi ki magát komoly nemzeti veszedelemmé, amikor ellenséges szomszédainkkal szemben a legnagyobb erőfeszítésre volna szüksége.* Befelé kell fordítania minden erejét és hogy ezt sikerrel tehesse: kifelé kell tenni koncessziókat. Koncessziókat kell tenni ennek a nemzetnek, amelynek nincs miből engedményt adnia és ha a revízió helyét koncesszió foglalja el: mondanunk sem kell, hogy ez a vég kezdete, amit kizáróan annak köszönhetünk, hogy a párturalom rendszerével minden feltörekvő nemzeti erőt csirájában megfojtottunk.

Kevesen figyelték meg, hogy a párturalom kiépítésében milyen nagy szerepe volt a népszövetségi szanálásnak.

Nagy baj volt, hogy nem saját magunk, nem népünk öntudatában és szervezettségében gyökeredző kormányzókéességünk állította meg a koronazuhanást és billentette helyre az államháztartás egyensúlyát, hanem külső segítséggel és *fölről* történt meg a stabilizálás és szanálás. Ez adta meg a kormánynak a lehetőséget arra, hogy ahelyett, hogy a nemzet kormányzókéességének kifejlesztésében a mesterségesen elsorvasztott önkormányzati szellem fölkeltésében keresse a maga hivatását, inkább abban az irányban követett el mindent, hogy a nemzet ne saját öntudata, ne saját akaratanilyvánítása szerint keresse a kibontakozás útját, hanem mindent felülről, kormányától várjon. Jia a szanálást a nemzet kibontakozó önkormányzati szelleme saját erejéből hajtja végre: a párturalom nem szilárdulhat volna meg.

A szanálás, úgy, ahogy ezt keresztülvitték, teljesen gyámság alá helyezte a nemzetet és ha eddig lehetett remény a nemzeti öntudat felébredésére: mihelyt az inflációs elmerülés veszedelmétől úgy mentették meg, hogy a kormányzat külföldön szerzett mentőkötelet dobott eléje s ezt a kötelet ma is kézben tartja, az önsegítésnek, az önkormányzásnak minden törekvése szinte lehetetlenné vált s azt a kormányzati szisztémát, mely a nemzet nagy kérdéseitől irtózik, ezeknek szemébe nézni nem

mer, mert csak a nemzet által, a felszabadított nemzeti erők által nyerhetnek megoldást: nagy mértékben megerősítette.

Szanálni egy nemzetet, a nemzetgazdaságot, a nemzet nélkül, a nemzet ellenére, a nemzet mellőzésével képtelenség. Nincs is szanálva a nemzet, mert ehhez kormányzókéességének kifejlesztése, önmagának helyes adminisztrálása, a falu, a község, a város, a főváros, a megye, az állam és a különféle társadalmi szervezetek önkormányzati tevékenységének teljessége kell. Sőt éppen ez a szanálás lényege, az eredményes gazdálkodásnak és gazdagodásnak forrása. A közigazdaság szanálása és párturalomra berendezkedő kormányzás: ellentétes fogalmak. Párturalom organizálása csak a közigazdaság desorganizálása árán vihető keresztül. Mindaz, ami a nemzeti élet teljességéből hiányzik, hiánya a gazdasági életnek is és ezt külföldi kölcsönrel pótolni nem lehet. Nemzeti öntudat, alkotmányos szellem: a szociális evolúció egységénél fogva a gazdasági fellendülésnek is legfőbb rugói, mert hiszen a felszabadított tömegenergiák egyformán nyilatkoznak meg a társadalmi tevékenység minden területén s vajjon lehet-e ezeket pótolni a kormány kezére adott külföldi pénzzel! Felvette a 250 milliót, majdnem teljes egészében megvan ma is (programtalanságát semmi sem illusztrálja jobban ennél), csak éppen az a baj, hogy a nemzet termelő erői maradtak fejletlenek és külföldi termelésre vagyunk utalva olyan mér-

tékben, aminőt a gyarmati helyzetben sínylődő Nagymagyarország sem ismert soha. Ki kérdezi azt, hogy a termelő erőink fejletlensége nincs-e szerves összefüggésben azzal a kormányzati rendszerrel, mely a nemzeti öntudat felkeltését veszedelmesnek ítéli! Nem kérdezi senki, ellenben a párturalom annál inkább erősödni látszik, minél kevesebbet nyújthat a nemzet gazdasági élete, a külföldi termelés minél több magyar kezéből üti ki a falatot és a kormányzat kegye minél többekel menthet meg az éhhaláltól.

Mindenhol a világon, ahol ember fölösleg van, ahol a termelés rendjébe be nem illeszthető ember-tömeg van: az organizáció hiányának, a nemzeti fejlődés kicsiny fokúnak lehet tulajdonítani. Az alkotmányosság princípiuma pedig lényegében véve organizációs princípium, amely nélkül egy nemzetben a magasabb rendű életre való szervezkedés képessége nem fejlődhetik ki.

Kevés nemzet van Európában, amelynél az alkotmányos elv tisztelete olyan mélyen gyökeredznek, mint a magyarban. Minden erőfeszítésben, mellyel a nemzet a világ figyelmét magára vonta: alkotmányos életre való képessége, szervezkedésre való hajlandósága nyilatkozott meg. Államférfiúnak szebb feladat nem kínálkozott soha az összeomlás után, minthogy a nemzetben szunnyadó őserőt: az alkotmányos életre való képességét újra felkeltse és a szanálás világraszóló műveletét ezzel megindítsa.

Ha volt valami belső oka annak, hogy a Habsburg-birodalmakat feloszthatták és Magyarországot megcsonkíthatták, nem lehetett más, minthogy abban a nagy közösségben Magyarország alárendelt és függő helyzeténél fogva nem oldhatta meg Duna völgye nagy problémáját, meri élihez önállóságának és alkotmányos jogainak birtokában foghatott volna hozzá. S azt a nagy katasztrófát, amelyet Magyarország megcsonkítása jelentett, nem ellensúlyozhatja más, minthogy *egyidejűleg önállóságát is visszanyerte*. A nemzetnek visszanyert önállósága az a kifogyhatatlan erőforrás, amely a regenerálódás folyamatát szükségképpen megindítja: újra életre kelti a nemzet államalkotó képességeit, az önkormányzat szellemét felszabadítja, a történelmi hivatás öntudatát lánggra lobbantja. Mi pedig hiába nyertük vissza önállóságunkat: visszautasítottuk ezt az adományt, nem akarunk élni vele. Ami más szóval annyit jelent: megcsonkításunkba belenyugodtunk, a megcsonkításunk ellen lázadó ellenhatásokat magunk visszaszorítottuk.

Ha feltén nők a kérdést: mi kárhozatosabb egy nemzetre: megcsonkítása, vagy pedig önállóságának elvesztése, habozás nélkül az önállóság nélküli életet ítélnők kárhozatosabbnak. Mert ebben a nemzet lelke, egyénisége vész el és előbb-utóbb maga a nemzet is, míg a csonkaság állapota az önállóságra való szakadatlan törekvéssel, az akarás képességének teljes kifejlesztésével (egy nemzet szabadsága

az akarás képességében gyökeredzik): nem marad állandó. A csonkaságnál is nagyobb csapás, amely alatt nyögünk, íme az a kormányzati rendszer, mely az önállóságban rejlő hatalmas erőforrást, nemzeti fölemelkedésünk nélkülözhetetlen hajtóerejét leköti, a párturalom malomköveit hengergeti rá és így egyszerre vagyunk megcsonkítottak és tehetetlen, lélek nélkül való tömeg is.

Ebből azután nincs kibontakozás és fel nem tartozható a teljes pusztulás. Az ország fokozódó elégedetlensége, az új generációnak majdnem teljes kirekesztése a termelésből és megélhetésből, gazdasági mérlegünk ijesztő romlása, eladósodásunk veszedelmes mértéke intő jelnek még mindig nem elég. Majd visszakapjuk egy kedvező konstellációból kifolyóan területeinket, csak várunk kell: halljuk a biztató szót. Ám ez sohasem következhetik be, ha az önálló életre való képességet előzően az önkormányzati szellem felszabadításával a legnagyobb fokra nem fejlesztjük Csonka-Magyarországon, mert enélkül a képesség nélkül ma nincs nemzet és nem is exisztálhat, még kevésbé lehetünk enélkül vezérlő nemzet, melynek az elszakított részek alárendelik magukat. Hiába minden: ebben kell versenyt állnunk Romániával, Jugoszláviával, Csehországgal: vajjon Csonkamagyarország életre tudja-e kelteni az elaltatott régi magyar alkotmányos szellemet és az ettől telített intézményeket át tudja-e formálni a kor kívánsága szerinti Az utódállamok papiros

alkotmánya ezzel egy percig sem versenyezhetne és az elnyomásnak az a rendszere, amellyel Bukarestben, Prágában, Belgrádban az uralmat gyakorolják, tűrhetetlenné válnék, a világ ítélete szerint pedig tarthatatlanná. Az életre keltett magyar alkotmányosság, a magyar önkormányzati tevékenység a politikai és gazdasági élet minden területén, mint egy centrumból áradó fénycsoba mutatná meg: mi van az utódállamokban, amit ma a világ nem lát s ami az elnyomottak öntudatában kellő világossággal nem jelentkezik. Az elnyomottak, üldözöttek, kifosztottak az utódállamokban: elvesztik a reagálás képességét, ha a jobb utáni vágyakozásuk tőlünk nem kap impulzust, amit a nyugati hatalmak mint a békeszerződésekben való megnyugvást vesznek tudomásul. Innen van az, hogy-noha körülöttünk minden erjed és forr, még pedig Magyarország feldarabolása következményeként: az elnyomott népek éppen úgy, mint az irányadó hatalmak belső politikai eszközökkel keresik a megoldást és nem a trianoni szerződés revíziója útján. Ez a legsúlyosabb Ítélet kormányzatunk belső és külső politikájáról.

Azonban nemcsak hogy vonzó hatása nincs Csonka-Magyarországnak az elszakított területek felé, amíg párturalom tartja lekötve a feltörekvő erőket: de taszító ereje is van, mert az erőszakos bécsi centralizáció emlékeit idézi fel, amely centralizációnak, valljuk be, eszközei voltak magyar pár-

tok is. S élet-halálharcot azért sehol sem vívnak, hogy az egyik párturalom nyomása alól a másik párturalom alá menekedjenek. A román, a szerb, a cseh pártteror elviselhetetlen lenne már évek óta, ha a magyar centrumból a szabadság levegője áradna szét köröskörül és felkeltene mindenütt a szolgaság lealázó érzését.

Minden küzdelem a korrupt párturalom ellen: Maniúé, éppen úgy Horvátországé vagy Felsővidéké: a levegőben lóg és győzelemmé nem fokozható, ha nincs mögötte párturalomtól mentes, alkotmányos szellemben kormányzott Magyarorszá, amely bőséges és gazdag kárpótlást tud nyújtani a Prága, Bukarest, Belgrád felé meglazított kapcsolatokért gazdasági téren éppen úgy, mint politikai vagy kulturális területen és nem utolsó sorban az összes szabadságjogokban. A párturalom alatt senyvedő Magyarország semmi effélet nyújtani nem képes és ezért ezek a rendkívül fontos küzdelmek határozatlanokká válnak, világos célkitűzés nélkül folynak le és noha bennünket legközvetlenebbül érintenek, befolyásolni nem tudjuk.

Hogy e sorokat írjunk, bekövetkezett a jugoszláv diktatúra. Az egész világ felfigyel rá, meglátja benne az aggasztó tünetet Középeurópa békéje szempontjából, csak Magyarországgal való vonatkozását nem látják és nem tárgyalják sehol. Holott ha Magyarországon nem párturalom elvtelensége uralkodnék és életre kelhetek volna az elsorvasztott történelmi erők és emlékek: a horvát felhördü-

lés a magyar feljajdulásba olvad bele és a világ ma már a magyar kérdéstől különszakítható horvát kérdést nem ismerne.

S amennyire döntő jelentőségű volna a magyar nemzet revíziós törekvéseire, ha ez Horvátország szervezett erejébe is bekapcsolódhatnék, annyira nyert ügye volna Horvátországnak, ha régi történelmi vonatkozásait Magyarországgal valósággá tehetné. Ellenben végzetes volna a párturalomra, ha a felszabadulás törekvésében Horvátországgal is egymásra találnánk. Felszabadulásra törekvő nép csak másik szabadságra törekvő néppel működhet együtt közös cél elérésében, de sohasem a nép fölé kerekedett párturalommal, mely természeténél fogva akaratlanul is a felszabadulás ellen dolgozó másik párturalommal fogna kezet, ha tehetné. A magyar párturalom nem teheti meg, hogy összefogjon Erdély, Felvidék, Horvátország elnyomóival, de azt megteheti, hogy passzív marad s ezzel a passzivitás irányába tereli az elszakított területeknek a mai állapotok ellen lázadó erőit.

A cseh, román, szerb elnyomás ellen folytatott küzdelmekben megedződött és többé-kevésbé megszerveződött Horvátország, Felvidék, Erdély: akár melyik is a, magyar párturalom tetemén keresztül található csatlakozást a magyar törekvésekhez. De mind a három összetalálkoznék a felszabadulás közös nagy céljában, ha közbül nem esnék a magyar párturalom mint szigetelő, amely széjjelválasztja őket és mindegyiket saját elnyomóik felé tereli.

Párturalom és revíziós gondolat: ez a kettő egymással összeférhetetlen. A párturalom: lényegénél fogva az *adott* helyzet elfogadásán épül fel, az erők *lekötése* létének bázisa, míg a revízió éppen az adott helyzet ellen lázad és felszabadítás a célja. A párturalom, ha a valóságos élettől elszakadva, az integer Magyarországról mer álmodni, ezt is *lekötvé*, a pártnak alárendelve képzelel el és mert ez álomnak is merész: szívesen menekül vissza a csonka ország határai mögé.

Az egyéni egzisztenciák kiépítésébe merült párturalom tagjaira semmiképpen sem hathat megnyugtatóan, ha olyan erőt lát gyülekezni a csonka haza határán túl, amely elhatározó mozdulattal kirántja magát az elnyomó karjaiból, hogy hozzánk visszacsatlakozzék. Az ilyen erő föltétlenül fölborítaná a párturalmat és a berendezkedés helyett beköszöntene a keserves likvidálás korszaka.

Párturalom felbontása nélkül nincs revízió, amint a 67-es kiegyezés után a párturalom merev ellenállásán az úgynevezett nemzeti küzdelem minden erőfeszítése megtörött. S ennek nemcsak az a súlyos következménye volt, hogy a nemzeti jogok fejlesztése terén semmi haladás nem történt, hanem hogy a nemzet életszükségleteit hirdető programok nem juthatván hatalomra, elsenyvedtek ezek a programok, majd meg sem születtek és a párturalom nyomása alatt a nemzet szervezetének különböző betegségeivé sűrűsödtek. Nem kétséges, hogy alkotmányos életformák között hatalomra jutó tö-

rekvések, programok és áramlatok jókor felszínre vetik a nemzetiségi kérdést is és egészséges kompromisszumban oldódik fel, ahelyett, hogy nem létezőnek tekintették mindaddig, amíg a párturalom, mint mindent, visszaszorította ezt is, hogy mint bomlási termék éreztesse feszítő erejét. Mi minden baj és betegség, rothadás, bomlasztó szándék gyülemlett össze a párturalom takarója alatt, csak akkor mutatkozott tisztán, amikor a torlódó események hatása alatt a nemzet testéről lehámlott a párturalom: nem volt maroknyi csoport, melynek szervezett erejében a nemzet életöszöne meg tudott volna nyilatkozni, csak szakszervezetek voltak. Mégis abból, hogy inig a párturalom élt és befelé erős volt, nem látszottak, nem jutottak felszínre éppen a párturalomtól kitenyészett végzetes betegségek, ma is hirdetik sokan: milyen kár volt a párt bukása, ez zúdította ránk a sötét veszedelmet.

A mostani párturalom voltaképpen nagy hálával tartozik Károlyi Mihálynak, amiért oly jelentéktelen egyéniség volt és amiért teljes bomlásig segítette fejleszteni a magyar közéletet abban az időpontban, amikor az önállósági harcnak kellett volna viharzó erővel megindulnia. Mert ha nem Károlyi Mihály jut szerephez, hanem az elnyomott kossuthlajosi gondolat tör elő kápráztató fényességben: az első lépés kétségtelenül a *felelősségre vonás* és a párturalom korszaka, véglegesen le van zárva, újra nem lehet kezdeni többé!

Károlyi a bolsevizmus felé hajtotta az esemé-

nyeket, új és új bűnök keletkeztek, a trianoni katasztrófa nem volt többé elkerülhető: ki beszélt a régi bűnökről, melyek az újakat szülték! S a nemzet maradék erőinek felőrlése után lehetett-e felidézni azt az új korszakot, amely végül nem azokat vonja *felelősségre*, akik a nemzet hősei voltak: Rákóczit, az aradi tizenhármat, Kossuthot, hanem akik a nemzet jogait felprédálták!

Károlyi Mihály kellett ahhoz, hogy a párturalom az önállóvá vált Magyarországon minden bűnbánat nélkül újra berendezkedhetett, Még csak új programot sem hirdetett, a tökéletesen megváltozott viszonyoknak megfelelő: ott folytatta, ahol elhagyta, még csak meg se akadt azon, hogy az ország önállóvá lett és a párturalom régi hivatása megszűnt.

Mert hogy a háború előtti párturalomnak volt valami hivatása, kétségbe vonni nem lehet, a katasztrófális baj az volt, hogy tulsokáig tartott és felőrlött minden ellenálló erőt. A dualisztikus államszerkezet egyik tartó oszlopa volt a párturalom. Ha szabad folyást engedett volna a nemzet önállósági törekvéseinek és hatalomra ereszti, megdőlni a dualisztikus rendszer, aminek nemzetközi következményei lettek volna. El kell azonban ismerni, hogy Deák a nemzet nevében belement egy kötésbe, a 67-es kiegyezésbe, mely a nemzeti önállóság súlyos korlátozása árán jött ugyan létre, de a hozzávaló ragaszkodást meg lehetett okolni. A párturalom vette magára ezt a szerepet és kialakult egy

helyzet, melyben a kiegyezési mű érintetlen fenn-tartása a párturalom hatalmának érintetlenségét kívánta meg. És megfordítva: a párturalom azért hirdette a kiegyezés szentségét, hogy ezzel magát nélkülözhetetlenné tegye. A nemzeti erők felőrlése mellett átmenetileg bizonyos haszon is háramlott az országra azzal szemben, hogy a nemzeti élet teljese-sége nem volt valóság. Volt ára a bznának, a disznó-nak, az állami terhek is elviselhetőek voltak és a párt-uralommal velejáró korrupció szabad terjedésének is gátat vetett: egyfelől a más irányban érvénye-sülni nem tudó küzdelmek a nemzet jogaiért, to-vábbá a császár. A nemzet jogaiért folytatott küz-delmek a pártabszolutizmus kiépített sáncain rést ütni nem tudtak ugyan, de az összeférhetlenségi törvény kieroszakolásával mégis lassítani tudták a korrupció terjedését.

De micsoda hivatást tölt be a mostani párt-uralom és mi az, mi fékezi mohóságát és minden akadályon átgázoló kíméletlenségét és szemérmetlen törtetését? Ami a nemzet önállósági törekvése volt a békében és alulról korlátozta a párturalom hatal-mát, az ma a revíziós törekvés lehetne, a nemzet nagy tömegeinek alkotmányos küzdelme az életlehetőségek elviselhetetlen megszorítása ellen. A nemzet nagy tömegeinek megmozdulása azonban össze nem ha-sonlíthatóan nehezebbé van téve, mint a békeidők párturalma idején, úgy hogy számbavehető erőt a párturalmi törekvések ellen kifejtteni nem képes. A háború előtti uralkodó párt biztosnak érezhette

lába alatt a talajt, mert megdönthetetlennek látszott az a rendszer, mellyel összeforrt, és ez az oka, hogy vezérei mértéket tudtak tartani a közkatonák étvágyának kielégítésében. Maguk a vezérek pedig nem voltak éhesek, épségben volt a történelmi Magyarországgal a történelmi vagyon is, amely a nagy közösségben még gyarapodni is tudott. Ott volt a közös hadsereg, a közös jegybank, és minden közös intézmény fölött a császári hatalom: örök forrásai a hatalom állandóságának, amelyek együttvéve mind közreműködtek a kapzsiság szellemének hátraszorításában, úgy hogy a korrupció a párturalom fenntartásának nem volt kizárólagos eszköze. Ellenben itt van az el terebélyesedő csonkaországi párturalom, minden külső támaszték nélkül, minden hivatás nélkül, jófortaán minden vagyontartalék nélkül: mi más eszköz áll rendelkezésre az alulról feltörekvő erőkkel szemben, a nemzet lélepszükségletéből fakadó elemi energiák megnyilatkozása ellen, mint az egyéni ambíciók kielégítése, a szellemi élet elaltatása és a korrupció teljes virágzásra hozásai. A csonkaországi párturalom egy percre sem lehet nyugodt, mert csak a saját erejében (hogy ne mondjuk korumpáló képességében) kell biznia, míg a háború előtti párturalom a mérhetetlennek tetsző dinasztikus hatalmi szervezet körül csak a folyondár szerepét játszhatta és nyugodtan szívhatta el az életnedveket a történelmi Magyarország széles területeiről.

Hogy félre ne értsen senki bennünket, mi nem

azt mondjuk, hogy az uralmon levő államférfiak, képviselők tudatosan, programszerűen az ország megrontására szövetkeztek. Ezt nem tették és nem is teszik, de a mai kormányzati szisztémát tartván fent, állandó uralkodásra berendezkedő párthatalmat építvén ki, az önkormányzati szellem elnyomásával: az ország romlását idézik elő s ezt a szellemet tenyésztik ki. Sohasem úgy ment tönkre íegy nemzet, hogy vezetői nyílt program alapján rá-törték és elpusztították, hanem mindig a nemzeti célok erőteljes hangoztatásával foglalták el pozícióikat. De közös jellemvonásuk volt, hogy elmenni, félreállni sohasem akartak. Amikor pedig süppedékké vált a talaj és az összeomlás jelei mutatkoztak, a nemzeti gondolat elrothasztása olyan mértékben haladt előre, hogy valóban lehetetlenné vált a kormányzás a párturalom bukása után is.

Ki jöjjön hát és milyen programmal! Pusz-tulni kell elsősorban a párturalomnak, mert egy ország-, vagy egy uralkodó, mely területet hódított vagy „felszabadított”, a párturalom eszközét alkalmazhatja amíg tudja a kisebbséggel szemben, de az képtelenség, hogy elvesztett területet párturalom hódítson vissza. Egy párturalomnak csak étvágya van, végrehajtója van, rendőre van, büntető hatalma van, csupa olyan instrumentum, melyeket hódítás után, leigázás után lehet alkalmazni ideig-óráig, de ha hódítás helyett veszteség van népekben és területben, ezekkel az eszközökkel egy talpalatnyi földet sem lehet visszaszerezni.

A párturalom tehát nem csinálhat revíziót, lelke mélyén ennek szükségét nem is érzi, mert hiszen természeténél fogva fél a nemzeti erők felszabadulásától, ami nélkül nincs revízió. Mit fog csinálni tehát, ha uralmát az alulról gyűlendő feszültség ellen is biztosítani akarja? Anyagi hatalma nem lesz, hogy elég állást osztogasson, annyi pénze nem lesz, hogy minden elesett birtokost megváltson és a lateiner elem akár tíz százalékát munkához segítsen. Körülöttünk pedig az események gyorsan érlelődnek. Nem kétséges, hogy a párturalomnak külső segítségre lesz szüksége, hogy hatalmát fenntarthassa.

Egy *megegyezésre* lesz szüksége a 67-es ki-egyezés példáján, amelyet azonban nem *Deák* Ferenc köt meg és nem a hatalmas osztrák császárral kötik, hanem sokkal kisebb hatalommal, akivel négy szem között másképp lehet beszélni, mint a nyilvánosság előtt.

Mi az, amit a párturalom ebbe az alkuba belevihet! Nem kell neki kifejtenie, hogy ime: ennek a nemzetnek önállósága és függetlensége nem élő valóság és hogy nem vált élő valósággá: a párturalom higgadt, semmiféle nemzeti, fellángolást nem tűrő uralmának köszönhető. Nem kell ezt kifejteni, de a tárgyaló ellenfél a párturalomnak ezt az érdemét látja és ezért tárgyal vele. A nemzetnek az önálló élet teljességét ezután sem szabad visszakapnia: nem kell felkínálni ezt sem tárgyalási alapul, csak a párt uralmának biztosításáról, mint az új kiegyezést fenntartó oszlopról kell beszélni. S végre a

párturalom megtalálná hivatását és külső támasztékát.

Ezzel éppen az ellenkezőjét értük el annak, amit a revízióval akarunk elérni: az ország csonkaságának konzerválása volna a legfellelzőbb gondolat a tartományá lealacsonyított kis országban. De hiszen a párturalom tagjai csupa hazafiak, hogy is lehet feltenni róluk ilyen lépést. Tényleg, a párturalom tagjai hazafiak, mi'ő róluk nem is beszélünk. A párturalomnak azonban önálló élete és élettörvényei vannak, amelyek hajtják előre és fél után soha meg nem áll. S miközben a vég kifejlődését sietteti, a revízió mellett hallat hangokat, csak természetesen, sohasem lesz a revízió alkalomszerű.

Am a párturalomnak ez a készsége: a nemzet jövőjét is prédául dobni oda, nem hozza meg a megoldást sem neki, sem a Duna völgyének, sem a nagyhatalmak egyensúlyi érdekének. Az utódállamokban is egészségtelen irányban fejlődnek a pártviszonyok, nem kis részben a meddő magyar mozdulatlanság miatt és megeshetik, hogy egy behódolni kész Csonka-Magyarország megoldhatlan probléma számukra is. Tehát a győző utódállamok szempontjából sem megoldás egy párturalomtól tönkretett Magyarország, mert abban a pillanatban nem tudnak, mit csináljanak vele, melyben zsákmányul az ölükbe esnék és a *kis entente államai között kirobanna az ellentét*. S ezzel meghoznók a világ számára a bizonyítékot: íme a kis entente csakugyan

csak arra volt jó, hogy Csonka-Magyarországot a trianoni börtönben tartsa, de csak cháosz származott abból, hogy célját teljesen elérte. Holott, ha Csonka-Magyarországnak vannak nagy, önzetlen államiérfiai, akik felkeltik a nemzet történelmi öntudatát és a magyar gondolatot teszik a Duna-völgye új rendezésének tengelyévé: a kis entente államai között régen kirobban az ellentét. A magyar törekvések feszítő ereje robbantja szét és nem az összeomlása.

A párturalom számára tehát nem igen látjuk a menekvés útját, ha itt mindent felemésztett. A behódolással valamely irányban nem igen juthatnak révbe és arra lesznek szorítva, hogy az elaltatott nemzeti öntudat helyét elfoglaló szociális nyomorúság százfejű sárkányával vivják reménytelen harcukat.

Milyen jó volna akkor, ha a tömegindulatot külpolitikai célok szolgálatába lehetne állítani s milyen jó volna elfelejtetni a párturalomnak sokat hangoztatott igazságát, hogy belső politikai célok-kai nem szabad a külpolitikáikat összekeverni.

Rettenetes vég vár erre a politikai rendszerre, ha nem a nemzet hivatásérzésének felkeltésével akar külső és belső politikát csinálni, hanem annak elnyomásával a párt életét akarja biztosítani.

A királykérdés a revízió.

A párturalom mindent lenyűgöző hatalmát semmi sem mutatja jobban, mint az egyre csökkenő ellenállás, mellyel találkozik. A Nagyatádi-féle kisgazda-megmozdulás sem tudott dacolni a lejáratás kísérleteivel, míg végre a vezér halálával a kisgazda-politika megfeneklett és pár hónap múlva törvényé emelték a nyílt szavazás, rendszerét és határozottá, céltudatosá tették a párturalmi berendezkedést. A legitimitás hívei is, akik koncentráltan komoly ellenállást fejthettek volna ki, vagy csatlakoztak, vagy félreállottak, vagy pedig egy-egy ártatlan megnyilatkozással adtak kifejezést elégedetlenségüknek, mint tette Andrássy Gyula gróf, vagy néha-néha Apponyi Albert gróf, de rendszeres politikai programmal; az erre a programra alapozott politikai akciók sorozatával a széles tömegek figyelmének felkeltésével nem állottak a rendszer kiépítésének útjába. Az ország közvéleményének mellőzésében és semmibe vevésében a legitimisták és az állandó hatalomra berendezkedő párt között nem volt sok különbség és csak azt a megnyugtatót kívánták meg a legitimitás hívei egyszer-másszor, hogy az a mohó berendezke-

dés az ő eszméjüknek is javára lesz. Láthatóan szívesen megnyugodtak mindig és aktíve vagy passzíve, majdnem kivétel nélkül, a rendszer mellé állottak. Apponyi Albert gróf is, akit a legitimisták vezérének lehet mondani, szereplésével függelékévé vált a párturalomnak és legutóbb azzal tett ennek fontos szolgálatot, hogy a revíziós mozgalommal, szemben aggodalmaskodott és a Habsburg restaurációt, mondhatni, elébe tette a revíziónak. A történelem felelősségre fogja vonni ezt a passzív és a párturalomnak asszisztáló legitimistát.. A jogfolytonosság nagy princípiumát egyoldalúan a dynastikus érdekek szolgálatára foglalták le, holott a restauráció programja csak alkotó eleme lehet egy, a nemzet újjáépítését és felemelkedését hirdető nagy és általános programnak. Amíg egy nemzet életképességét és fejlődési lehetőségét megteremteni nem sikerült, addig nincs a souverenitási gondolatnak hordozója, nincs a magyar alkotmány szellemében megoldható király-probléma sem. Az, hogy királyt akarok, Habsburg királyt, önmagában nem program, ha nem mondom megelőzően azt: nemzetet, életképes nemzetet akarok. Nemzet, hivatást betöltő nemzet megélhet király nélkül, királlyá nem lehet valaki, bármelyik dynastia tagja, nemzet nélkül. A revízió, amely a nemzetté való felemelkedés eszközeit keresi, szükségképpen kell, hogy megelőzze a királykérdést. A háborúval, a békeszerződéssel minden összeomlott, noha volt királyunk, most az a kérdés, kinek milyen szerepe és érdeme

van a nemzet restaurálásában. A nemzet restaurálásának nagy munkájában nem lehet félreállni, nem lehet passzive viselkedni azon a címen, hogy várom, míg előbb a királykérdés megoldódik. A legitimisták is csak úgy válthatják meg a jogot, hogy a királykérdésben meghallgatásra találjanak, ha megfelelő részt vállaltak a nemzet újjáépítésének és felemelkedésének munkájában. Mutassák meg a nemzetnek, milyen nagy szempontra tudnak emelkedni a nemzet nagy kérdésének megítélésében és sejtessék, hogy ez a király szelleme és keltsék fel a bizalmat, hogy a király jelenlétével még jobban menne minden. S ekként, elfoglalva a legnagyobb szempontot és irányt parancsoló erkölcsi alapot: élénk közéleti tevékenységgel vonták volna magukra a figyelmet, példaadó hatással az alsóbb néprétegekre, különösképpen a megbolygatott kiskgazdátársadalomra, amelyben hatalmas értékek szunynyadnak. Felszínre hozva az egymilliónyi kiskgazdátársadalomban rejlő energia-forrásokat, megmozgatva az Alföld függetlenségi tömegeit, amelyek a háboruelőtti korhadt pártrendszerrel az utolsó pillanatig szembeszálltak: megindíthatták volna a magyar *evolúciót*, az általános magyar fölemelkedést és eme harccal színvallásra szorítják a kormányzatot is: milyen módon és milyen eszközzel akarod szolgálni a feltámadó Magyarországot. S vagy helyes irányba terelik, vagy megbuktatják, de párturalommá, állásokat osztogató hatalommá nem me-revedik a kormányzat.

A legitimisták azonban nem tanultak: a nemzet hatalmának megszervezését fent a csúcson kezdik, ott, ahol a háború előtt is koncentrálnak volt minden erő és nem az alapon, az Alföld magyarjának megszervezésén és uralomra nevelésén. A legitimisták még most sem látják tisztán, hogy a régi rendszernek, csúcsán a királysággal, az önállóvá vált Magyarországon azért kellett összeomlania, mert az intransigens magyarság ellen, ennek a hatalomból való kizárásával tartották fent. Egyszerre, egyik napról a másikra, kellett volna arra a magyarságra építeni fel a hatalmat, amelyet a hatalom gyakorlásából, az önkormányzat tevékenységéből systematikusan kizártak, ami természetesen lehetetlen volt. S kétségtelen, hogy ma sem lehet kezdeni másképp, mint az önállóvá vált országot alapjaira: saját népére visszahelyezni és újra megszervezni, az önkormányzati tevékenység minden területére bevezetni. Ha valakinek, akkor a legitimistáknak kellett volna erre a munkára szorítani a kormányzatot, hogy ez a csonka ország valóságos nemzetté formálódjék és szerveződjék át és egyéb intézményeivel együtt a királyság intézménye is életre kelhessen.

De nem a Habsburg-restaurációt hirdető legitimista felfogással akarunk vitába szállani. Inkább azt akartuk szemléltetni, hogy a párturalomnak aránylag rövid ideje alatt mennyire összekuszálódtak a fogalmak. A királyság eszméjének éppen úgy útjában áll a párturalom, mint a revíziós törekvés-

nek, mégis a legitimista felfogás olyan kitűnő képviselője, mint Apponyi, egyszerre van a párturalom anti-reviziós politikája és a Habsburg-restauráció mellett. Az eszméknek ez a zavarossága legszembetűnőbb jele külpolitikai tehetetlenségünknek és annak a csekély ellenhatásnak, mellyel a párturalom végzetes rombolásának ellen tudunk állni. Azzal, hogy Apponyiék egyfelől hirdetik a Habsburg-restaurációt, másfelől a kormánnyal együtt aggodalmaskodó revizionisták, olyan mértékre fokoztuk külpolitikai jelentéktelenségünket a kis entente előtt, hogy szinte teljesen megnyugodtak. Az mindig kellemes volt a kis ententenak, hogy időnkint Habsburg-restaurációtól volt hangos a magyar közélet. De hogy a kormányzat anti-reviziós magatartását éppen a legitimisták támasszák alá: ez már több, mint amit remélhettek.

*

Amikor a Bethlen-kormány megalakult, az utódállamok magyarsága, de a nemzetiségek nagy része is, felcsigázott érdeklődéssel várta a fejleményeket. Abban az időben módunkban volt egy svájci üdülőhelyen az utódállamok magyarjaival beszélgetést folytatni és szinte egyhangúan várták a fordulatot. Most jövünk sorra mi, mondták, teli reménységgel. Most fogja megmutatni a magyar mágnás, mennyivel előkelőbb és nagyobb képességű diplomata, mint egy Benes, vagy egy román külügyér. Egységes nyelvű az ország, birtokában az

önállóságnak, hogy fog fölülkerekedni a zagyva összetételű államok fölé.

De nemcsak az elszakított területek lakossága figyelt fel: a „hódítók” is bizonyos félelemmel lestek, mi készül Magyarországon?

Az utódállamok között Csehszlovákia kormányzata képviselte a leghaladottabb állameszmét: a demokratikus respublikát, csak az volt a baj, hogy az uralkodó cseh nép csak meghamisítva tudta életbe léptetni, mert a rendkívül vegyes lakosságot másképp nem lehetett összetartani. A kisebbségeket igyekezett megosztani és például a magyarság ellenállását úgy próbálta megtörni, hogy a közép-birtokossal szembeállította a munkást, akit kommunisztikus eszmékkel telítve, alkalmatlanná tett a mezőgazdasági munkára, míg a kisbirtokosnak, akinek munkásra szüksége alig volt, bizonyos kedvezéseket is nyújtott. A kisbirtokos sorsán megmutatta, hogy a eseh állam demokratikus, holott ezzel csak bomlasztani akarta a magyarságot.

A román és szerb területen viszont más eszközöket alkalmaztak a kisebbség és főleg a magyarság elnyomására. Mindezek az eszközök azonban kétélű fegyverek voltak és állandó alkalmazásuk veszedelmeket rejtett magában az elnyomó hatalmakra is. A kommunizmussal való kacérkodással például szakítani kellett, ha nem akarták az egész államépületet ostromának kitenni. Kellott az irányelveken bizonyos változtatásokat tenni és főleg azért fgyeitek a magyar fejleményeket, nem kény-

szerítik-e ezek olyan változtatásokra, amelyek az elnyomás rendszerének fenntartását nehezzé, esetleg lehetetlenné teszik.

Az elszakított területek népe és az elnyomó hatalmak egyforma érdeklődéssel kezdték figyelni: mi készül Magyarországon? Ha megkezdődik az újjáépítésnek az a lázas munkája, mely a nemzetet újra orgauizálva, a felemelkedésnek a lökést megadja; ha a különböző társadalmi rétegek: legitimisták, kisgazdák, iparosok, kereskedők, tisztviselők vetélkednek a nemes törekvésben, hogy az évszázadok mulasztását szellemiekben, erkölcsiekben és anyagiakban pótolják: bizonyos, hogy körülöttünk mindenütt az elnyomó hatalmak politikája lényeges változásokon megy keresztül. Előidézük ezt a változást az elnyomottak felkeltett önérzete és bizakodása, amely mint elektromos fluidum árad tőlünk a határon túl és telíti a lelkeket feszültséggel. A győzőknek félniök kell, hogy az elégtelenség irredenta kirobbanással irányítja a világ figyelmét az államalakulás betegségeire és azokra a mesterséges eszközökre, melyekkel a kisebbségeket sakkban tartják. Enyhíteni kell tehát ezeken az eszközökön, ami az elnyomottak önérzetét még inkább fokozza és újra enyhíteni kell, vagy pedig a világ lelkiismeretére appellálnak az elnyomottak. Akár így, akár úgy, mindkét esetben *revíziót csinálunk*.

Most már gondoljuk ehhez a belső megmozduláshoz Rothermere akcióját és végül a magyar kor-

mányzat hivatalosan vezetett revíziós akcióját! Biztosra vehetjük, hogy az elszakított területek részei is csatlakoztak volna a hivatalos magyar akcióhoz és végül maguk a győző utódállamok sem zárkózhattak volna le egy becsületes megoldás elől és keresték volna az érintkezést a magyar kormánnyal. Ez lett volna a magyar kérdés rendezésének útja. A királykérdés előtérbe tolásával a nemezi erőknek felgerjesztését és az evolúció megindítását nem lehetett elérni, ellenben el lehetett érni a párturalom megszilárdulását és a rothadási bacillusok kitenyésztését. Az utódállamok kormányai kezdték magukat teljesen függetlennek érezni a magyar fejleményektől (melyek kisugározó energiákat nem bocsátottak ki magukból) és kedvük szerint nyomhatták el a magyarságot. A magyar párturalomnak, ime, amely itthon az erőket felszabadítani nem engedi, kifelé is megvan a hatása: a magyarság elnyomásában. Egyre ritkább is a kis entente vádja, hogy Magyarországon reakciós feudális kormányzat van, amellyel tárgyalni nem lehet. Kezdd kedves lenni az ő szempontjából ez a kormányzat, amely ilyen szépen konszolidál. Ugyanazt teszi, mint ők maguk is: konszolidálni próbálnak. Én konszolidálok, te konszolidálsz, ő konszolidál, mondják egymás után a cseh, román és szerb államférfiak és a magyar kormány, Apponyi mély baritonjától kísérve, zúgja rá: *mi* konszolidálunk. Mi mindnyájan konszolidálunk, adjuk a világ (tudtára mi, akik erre a kijelentésre jogosítottak, mint csúful meg-

csonkítottak, egyedül vagyunk. El a tekintet a cseh belső bajokról, a (román rothadásról, a horvát-szerb élet-halál-küzdelemről, ide nézzetek: mindnyájan konszolidálunk.

Nekünk, Csonka-Magyarországnak, pedig semmi bajunk. Éppen ekkorára kellett bennünket szabni, ó, bölcs államférfiai Trianonnak. Hiányzik-e itt más, mint Trianon – megkoronázása!

Tartalom

	Oldal
Előszó	3
1. Revízió és párturalom	9
2. Van-e Magyarországon tőkegyarapodás?.....	18
3. Csonkamagyarország fenntartása nehezebb mint a történelmi Magyarország restaurálása	28
4. A trianoni pacifizmus felőrli az országot.....	35
5. A trianoni kormányrendszer eltemeti a nagy magyar problémákat	45
6. A szanálás mérlege.....	56
7. Az osztrák Anschluss-probléma mellett van a cseh Anschluss-probléma is.....	64
8. Az önkormányzati szellem kifejlesztésén keresztül bontakozhatunk a gazdasági és politikai válságból.....	72
9. A magyar agrártörekvések nagy jelentősége a Duna-völgye új rendezésében.....	82
10. Ki jöjjön és milyen programmal?.....	94
11. A revízió és királykérdés	117